

УНІВЕРСИТЕТ «КРОК»
Кафедра економіки та фінансів

Бойко Альона Сергіївна

УДК 658.14: 336.71

Кваліфікаційна робота магістра
«Формування ресурсної бази банків України: сучасний
стан і шляхи покращення»

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних доробок. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

А.С. Бойко

Науковий керівник

Румик Ігор Іванович
д.е.н., професор

Київ – 2025

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

завідувач кафедри економіки та фінансів

_____ Ігор Румик
« ___ » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

БОЙКО АЛЬОНИ СЕРГІЇВНИ

Ступінь вищої освіти - магістр

Галузь знань - 07 Управління і адміністрування

Спеціальність - 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітня програма – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Тема роботи	Формування ресурсної бази банків України: сучасний стан і шляхи покращення
Номер та дата наказу про затвердження теми	№ 69-6 від 13.11.2023 р.
Науковий керівник	Румик Ігор Іванович, доктор економічних наук, професор
Вихідні дані до роботи	Нормативно-правові та законодавчі акти з питань банківської діяльності, аналітичні та статистичні матеріали НБУ та АУБ; монографії, статті, наукові праці, матеріали конференцій, семінарів українських і зарубіжних учених; фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк».
Постановка завдання	Дослідження теоретичних основ формування ресурсної бази банків, оцінка ефективності формування банківських ресурсів на прикладі АТ КБ «ПриватБанк», розробка пропозицій щодо підвищення ефективності формування ресурсної бази банківських установ.
Посилання на джерела інформації (не більше п'яти найменувань, які рекомендує науковий керівник)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економіка відновлення: навчальний посібник / за ред. В.І. Грушка. Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2023. 221 с. 2. Румик І. Плетенецька С., Царенок О. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємств в умовах воєнного стану. <i>Вчені записки Університету «КРОК»</i>. 2023. № 4(72). С. 9-19. 3. Румик І.І. Розвиток фінансового сектору: стан, фінансова інклюзія, візія та стратегія дій. <i>Соціально-економічні та правові аспекти розвитку суспільства</i>: колективна монографія / за ред. С.М. Лаптева, І.П. Мігус. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2020. С. 147-160. 4. Румик І.І. Фінансова санація як засіб відновлення платоспроможності комерційних банків / Лаптева Т.С., Румик І.І. Актуальні питання сучасної науки та практики:

	матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 15 листопада 2018 р.) Київ: Університет «КРОК», 2018. С. 207-209. 5. Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. Національні фінанси: Підручник. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.
Вимоги до кваліфікаційної роботи	Кваліфікаційна робота має передбачати розв'язання складної задачі або проблеми за темою роботи, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Дата видачі завдання 23.12.2023

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання	Примітка
1	Вибір напрямку дослідження	12.11.2023	<i>Виконано</i>
2	Затвердження теми кваліфікаційної роботи та призначення наукового керівника	13.11.2023	<i>Виконано</i>
3	Затвердження завдання на кваліфікаційну роботу	23.12.2023	<i>Виконано</i>
4	Розробка концепції кваліфікаційної роботи. Затвердження плану досліджень.	01.03.2024	<i>Виконано</i>
5	Підготовка першого розділу роботи	01.07.2024	<i>Виконано</i>
6	Підготовка другого розділу роботи	30.09.2024	<i>Виконано</i>
7	Підготовка третього розділу роботи	02.12.2024	<i>Виконано</i>
8	Підготовка вступу та висновків	13.12.2024	<i>Виконано</i>
9	Підготовка джерельної бази	16.12.2024	<i>Виконано</i>
10	Подання роботи на перевірку на плагіат	19.12.2024	<i>Виконано</i>
11	Виконання наукової складової роботи	20.12.2024	<i>Виконано</i>
12	Проходження попереднього захисту	21.12.2024	<i>Виконано</i>
13	Доопрацювання роботи з врахуванням зауважень	13.01.2025	<i>Виконано</i>
14	Зовнішня експертиза, отримання відгуку наукового керівника та подання роботи на кафедру	16.01.2025	<i>Виконано</i>
15	Захист кваліфікаційної роботи	25.01.2025	<i>Виконано</i>

Здобувач

Альона БОЙКО

Науковий керівник

Ігор РУМИК

АНОТАЦІЯ

Бойко А.С. Формування ресурсної бази банків України: сучасний стан і шляхи покращення. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, освітня програма Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», Київ, 2025.

Кваліфікаційну роботу присвячено питанням розробки напрямів підвищення ефективності формування ресурсної бази банків України. Досліджено теоретичні основи формування ресурсної бази банківських установ, проведено оцінку ефективності формування власних, позичених і залучених ресурсів на прикладі АТ КБ «ПриватБанк», запропоновані напрями підвищення ефективності формування ресурсної бази банківських установ.

Ключові слова: банківська установа, ресурсна база, фінансові ресурси, ефективність, планування, оптимізація, розвиток.

SUMMARY

Boyko A.S. Formation of the resource base of Ukrainian banks: current state and ways of improvement. Manuscript.

Master's qualification work on specialty 072 Finance, Banking, Insurance and Stock Market, Educational program Finance, Banking, Insurance and Stock Market. KROK University, Kyiv, 2025.

The qualification work is devoted to the development of directions for increasing the efficiency of the formation of the resource base of Ukrainian banks. The theoretical foundations of the formation of the resource base of banking institutions were studied, the effectiveness of the formation of own, borrowed and borrowed resources was evaluated on the example of JSC CB «PrivatBank», directions for increasing the efficiency of the formation of the resource base of banking institutions were proposed.

Keywords: banking institution, resource base, financial resources, efficiency, planning, optimization, development.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ В УКРАЇНІ	10
1.1. Дослідження сутності поняття «фінансові ресурси банку»	10
1.2. Оцінка складових фінансових ресурсів банку	18
1.3. Організаційно-методичні засади регулювання ресурсної бази комерційних банків в Україні	24
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ РЕСУРСІВ (НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»)	30
2.1. Фінансово-економічна характеристика АТ КБ «ПриватБанк»	30
2.2. Аналіз власних ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»	40
2.3. Оцінка залучених і запозичених ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»	51
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ	58
3.1. Планування ресурсної бази АТ КБ «ПриватБанк» у сучасних умовах	58
3.2. Оптимізація структури фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»	63
3.3. Зарубіжний досвід формування ресурсної бази банків і можливості використання його в Україні	69
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	86

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Формування ресурсної бази банків України є одним із ключових аспектів стабільності та ефективності банківської системи країни. Ресурсна база банків, що включає капітал, депозити, запозичення та інші фінансові ресурси, відіграє вирішальну роль у забезпеченні ліквідності, кредитоспроможності та загальної фінансової стійкості банківських установ. В умовах постійних економічних змін, глобалізації фінансових ринків і внутрішніх макроекономічних викликів, питання формування та покращення ресурсної бази набувають особливої актуальності.

Ресурсна база банків є фундаментом для їх операційної діяльності. Залучення достатнього обсягу ресурсів дозволяє банкам виконувати свої основні функції – кредитування економіки, обслуговування клієнтів та проведення фінансових операцій. Стабільна ресурсна база також сприяє підтримці ліквідності банків, що є критичним для забезпечення безперервності їх роботи навіть у періоди економічних криз або нестабільності на фінансових ринках. Крім того, достатня капіталізація та диверсифікація джерел фінансування знижують ризики неплатоспроможності та підвищують довіру до банків з боку вкладників і інвесторів.

Українські банки стикаються з низкою викликів, пов'язаних із формуванням їх ресурсної бази. Однією з основних проблем є низький рівень довіри населення до банківської системи, що обумовлено негативними історичними подіями, такими як банкрутства банків і фінансові кризи. Цей фактор впливає на обсяги депозитів і залучення нових ресурсів. Додатково, політична та економічна нестабільність у країні створює невизначеність на фінансових ринках, що ускладнює доступ до міжнародного капіталу та зовнішнього фінансування.

Покращення ресурсної бази українських банків вимагає комплексного підходу та реалізації ряду стратегічних заходів. Перш за все, необхідно зміцнити довіру до банківської системи шляхом підвищення прозорості діяльності банків, посилення регуляторного нагляду та впровадження

ефективних механізмів захисту прав вкладників Іншим важливим кроком є диверсифікація джерел фінансування шляхом залучення іноземних інвесторів, розширення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями та розвитку внутрішнього ринку капіталу. Крім того, необхідно стимулювати розвиток інноваційних фінансових продуктів та послуг, які можуть привабити нових клієнтів та підвищити конкурентоспроможність банків.

Формування стабільної та ефективної ресурсної бази є ключовим фактором успіху для українських банків. В умовах сучасних економічних викликів важливо впроваджувати стратегічні заходи, спрямовані на зміцнення довіри до банківської системи, диверсифікацію джерел фінансування та розвиток інноваційних фінансових продуктів. Лише за таких умов українські банки зможуть забезпечити стійке зростання, сприяти економічному розвитку країни та зміцнити свою позицію на міжнародному фінансовому ринку.

Питання формування ресурсної бази банків є предметом дослідження багатьох учених, а саме: М.Ю. Аверіна [8], М.Д. Алексеєнко [11], О.Я. Базилінська [14], І.А. Бланк [16], Г.Л. Вербицька [22], В.В. Вітлінський [25], Н.М. Внукова [26], О.М. Гізатулліна [29], Б.Є. Грабовецький [31], М.Я. Дем'яненко [32], Л.В. Домбровська [37], Й.С. Завадський [39], А.Г. Загородній [40], С.В. Землячов [44], Т.В. Кочетигова [49], Г.О. Крамаренко [51], С.В. Онишко [55], Н.Ю. Подольчак [61], І.І. Румика [67], М.І. Савлука [69], Л.І. Телишевська [75].

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних основ ресурсної бази комерційних банків, аналіз ефективності її формування та визначення напрямів підвищення ефективності.

Відповідно до мети кваліфікаційної роботи було поставлено **завдання**:

- дослідити сутність поняття «фінансові ресурси банку»;
- розглянути методику оцінки складових фінансових ресурсів банку;
- охарактеризувати організаційно-методичні засади регулювання ресурсної бази комерційних банків України;
- здійснити фінансово-економічну характеристику АТ КБ «ПриватБанк»;

- проаналізувати власні ресурси АТ КБ «ПриватБанк»;
- провести оцінку залучених і запозичених ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»;
- запропонувати напрями планування ресурсної бази АТ КБ «ПриватБанк» в сучасних умовах.;
- провести оптимізацію структури фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»;
- проаналізувати зарубіжний досвід формування ресурсної бази банків і можливості використання його в Україні.

Об'єктом дослідження є економічні відносини з приводу формування банківських ресурсів на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

Предметом дослідження є формування ресурсної бази українських банків та шляхи її вдосконалення.

Методи дослідження. В основу дослідження покладено наукові праці українських та зарубіжних учених, що відображають основні положення фінансової діяльності банків. Теоретичною та методологічною основою дослідження є загальнонауковий метод та спеціальні методи. Для досягнення та виконання поставлених завдань використовувалися загальнонаукові методи спостереження, порівняння та розрахунків. Методи системного підходу використано для оцінки стану організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами банку. Спеціальні методи: методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання), методи, що використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження (абстрагування, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення) для розкриття сутності теоретичних понять, що використовуються в науковому аналізі, та для опису процесу розвитку фінансової діяльності банку.

Інформаційну базу дослідження становили наукові праці українських і зарубіжних фахівців з питань управління банківською діяльністю та аналізу фінансових ресурсів, матеріали спеціалізованих періодичних видань, нормативно-правові документи, а також фінансова звітність банку АТ КБ «ПриватБанк».

Наукова новизна здобутих результатів. Дослідження формування ресурсної бази банків України та шляхів її покращення визначило наступні положення наукової новизни: здійснено комплексний аналіз впливу макроекономічних факторів на формування ресурсної бази українських банків, що дозволяє краще зрозуміти взаємозв'язок між економічною політикою, фінансовими ринками та банківською діяльністю. Запропоновано інноваційні підходи до диверсифікації джерел фінансування банків, зокрема, шляхом залучення нових фінансових інструментів і міжнародних інвесторів, що сприяє зниженню ризиків та підвищенню стійкості банківської системи.

Практичне значення здобутих результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані для аналізу діяльності банків і визначення напрямів їх розвитку. Отримані результати можуть бути використані в науково-дослідній сфері, банківському бізнесі та освітньому процесі.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати кваліфікаційної роботи магістра пройшли апробацію на наукових конференціях: «Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку» (ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 5-6 грудня 2024 року, м. Київ), «Актуальні проблеми економіки, фінансів, обліку та права: теорія та практика» (Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 20 грудня 2024 року, м. Рівне) та опубліковані у фаховому журналі категорії В «Вчені записки Університету «КРОК» (№4(76), 2024).

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Робота містить 15 таблиць, 8 рисунків і 4 додатки. Загальний обсяг магістерської роботи становить 92 сторінки, список використаних джерел становить 78 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ В УКРАЇНІ

1.1. Дослідження сутності поняття «фінансові ресурси банку»

Глобальні процеси у світі фінансів стають складнішими через глобалізацію, приводячи до з'яви нових фінансових продуктів і сервісів. Останнім десятиліттям загострилися проблеми, такі як надмірне боргове навантаження, відсутність можливостей для заощадження коштів, недостатня здатність вживати ефективні заходи для захисту власного добробуту і т. д.

Рівень доступу до фінансових послуг в українців відстає від світових стандартів. Багато споживачів мають лише базові знання про фінанси і обмежуються використанням простих послуг, таких як платежі. Інші послуги використовуються лише у виняткових випадках (наприклад, кредитні картки) або за традицією (наприклад, лише менше 10% населення здає депозити) іноді навіть без повного розуміння суті послуги (використання інтуїтивно). Тому особливо важливим є підвищення фінансової грамотності та розвиток ключових підприємницьких та фінансових навичок в повсякденному житті. Ефективне управління фінансами, дотримання фінансових законів, захист прав споживачів фінансових послуг, а також активна взаємодія з фінансовими установами є основними пріоритетами [66, с. 147].

Фінансові ресурси банків України зазнали значних трансформацій упродовж останніх років, що зумовлено передусім макроекономічними змінами та монетарною політикою НБУ. Оскільки фінансові ресурси, акумульовані у вигляді банківських вкладів, є менш ризикованими порівняно з іншими інвестиційними інструментами, спостерігається їх щорічне зростання як за кількістю, так і за обсягом [18].

Сучасна економічна література не містить єдиного теоретико-концептуального підходу до визначення сутності поняття «банківські ресурси».

Науковці виділяють такі категорії: «банківські резерви», «банківський капітал», «ресурсна база банку», «ресурсна база банківських установ» та «фінансові ресурси банку».

Сучасні економічні процеси в Україні значно залежать від особливостей комерційних банків, які під впливом кризових явищ, зокрема, спричинених пандемією. Відсутність чіткої економічної та політичної стратегії розвитку в таких умовах призвела до зменшення прибутковості навіть для раніше фінансово стабільних комерційних банків, труднощів у підтримці платоспроможності, достатності капіталу, ліквідності і, в наслідок, до їх збитковості [64, с. 11].

Так, в Економічному словнику за редакцією Юрія Завадського термін «банківські ресурси» еквівалентний терміну «банківський капітал», який визначається як «сукупність грошових коштів, залучених банківськими установами і використовуваних для здійснення кредитної діяльності». та платіжних послуг [39, с. 358].

Словник Економіста визначає «банківські кошти» так: «Це сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні банку і використовуються для кредитування, інвестування та інших активних операцій» [31, с. 66].

Слід підкреслити, що деякі науковці, пояснюючи поняття «кредитні ресурси», розглядають лише ресурси банків. Л.С. Кутідзе та О.А. Гранько окремо вказували, що в процесі здійснення комерційними банками банківської діяльності ресурсна база є первинною, а це означає, що між процесом формування кредитних ресурсів і наданням кредитних ресурсів існує тісний взаємозв'язок [52, с. 132].

Вважаємо, що економічно некоректно зводити сутність банківських ресурсів до кредитних ресурсів, оскільки поняття «банківські ресурси» (або «банківські ресурси») є більш широким поняттям, ніж поняття «кредитні ресурси», яке включає ресурси банку для широкого спектру цілей, включаючи кредитну діяльність та інші види діяльності з управління активами, з метою отримання прибутку банку та створення матеріально-технічної основи.

Деякі економісти, такі як Д.О. Пяничук та Т.В. Кочетигова, розглядають банківські ресурси як сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні банків, які вони використовують для здійснення своїх активних та інших операцій. У процесі акумулювання коштів юридичних та фізичних осіб, доходів і заощаджень банківські установи перетворюють ці кошти на позичковий капітал. У цьому контексті «банківські ресурси», пов'язані з таким процесом, пропонується називати «банківським капіталом» [49, с. 726-729].

Тому основним змістом дослідження поняття «банківські ресурси» є його фінансовий аспект, тобто фінансові ресурси, які можуть мати, насамперед, просторову, часову або інформаційну складову розкриття. При цьому саме часова складова фінансових ресурсів визначає їхній потенціал для конвертації в інші види банківських ресурсів (наприклад, матеріальні ресурси, трудові ресурси, технологічні ресурси тощо) [37, с. 43].

У кваліфікаційній роботі розглядаємо фінансові ресурси, що формуються на національному рівні (макрорівень) та на рівні суб'єктів господарювання (мікрорівень). Незважаючи на те, що щодо теоретичного розуміння «фінансових ресурсів» у банківській діяльності проведено чимало досліджень, наукова спільнота не має чіткого пояснення цього поняття, а серед українських науковців і зарубіжних учених часто існують суперечливі думки.

Водночас через складність і різноманітність структури банківських фінансових ресурсів в економічній літературі немає єдиної чіткої методики визначення природи банківських фінансових ресурсів (табл. 1.1).

Після огляду концепційних підходів до тлумачення поняття «фінансові ресурси банку» у фінансовій науці, приходимо до висновку, що на сьогодні не існує одного уніфікованого визначення цього поняття.

Більшість дослідників описують банківські ресурси як сукупність коштів, що відображає термінологічну схожість між двома визначеннями «фінансові ресурси банку» та «ресурси управління банком».

Аналізуючи різні точки зору на поняття «фінансові ресурси банку», які часто є альтернативними, можна зробити висновок про його багатоаспектність.

Теоретичні підходи науковців до визначення сутності поняття «банківське фінансування»

Джерело	Визначення
Волохата К.О. [28]	Сукупність коштів, зібраних з різних джерел, яка формується під час розподілу та перерозподілу, використовується в банківській діяльності для отримання прибутку.
Лаврушин О.І., Коваль С. Л. [53]	Сукупність власних і залучених коштів, що перебувають у розпорядженні банку та використовуються для проведення активних операцій.
Савлук М.І., Мороз А.Н. [69]	Сукупність фінансових коштів, що знаходяться у розпорядженні банку та застосовуються для виконання його операцій, називається банківськими ресурсами.
Васюренко О.В., Федосік І.М., Азаренкова Г.М. [22]	Сукупність власних, залучених та цільових коштів банку, що перебувають у розпорядженні банку, запозичених коштів та коштів, що використовуються для виконання конкретних банківських завдань.
Алексеевко М.Д. [11]	Сукупність грошових ресурсів, матеріальних, нематеріальних та фінансових активів, що перебувають у розпорядженні банку і можуть бути використані для здійснення активних операцій та надання послуг.
Кутідзе Л., Гранько О. [52]	Сукупність власного капіталу банку, коштів, залучених в результаті пасивних та активних операцій, а також вільних грошових ресурсів, доступних для проведення активних операцій.

Джерело: складено автором на основі [11; 22; 28; 52; 53; 69]

Опрацювання досліджень провідних економістів і власне розуміння даної теми дають підстави вважати, що при розкритті економічного значення фінансових ресурсів банку слід враховувати наступні аспекти: джерела їх формування, матеріальну складову фінансових відносин, права на їх використання та цільове призначення.

У сучасних умовах науково виваженим вважаємо розгляд поняття фінансових банківських ресурсів на рівнях мікро- і макро-. На мікрорівні фінансові ресурси банку описуються як сукупність грошових і негрошових ресурсів, які перебувають у власності банку (капітал), тимчасово використовуються (залучений і позичений капітал) і виражені в грошовій формі для різних аспектів його діяльності, таких як отримання прибутку і забезпечення ліквідності. У практиці управління банками ці ресурси представлені як джерела формування (пасиви) та об'єкти їх розміщення

(активи). В залежності від стратегії управління можуть використовуватись різні форми вираження цих ресурсів, як пасивні, так і активні.

На макроекономічному рівні фінансові ресурси банківської системи включають всі ресурси, наявні в розпорядженні української банківської системи, а також потенційні ресурси, які можуть бути створені банківською системою за певних економічних умов. Ці ресурси призначені для фінансування потреб фірм, домогосподарств, уряду та самих банків, не порушуючи при цьому стабільності внутрішніх фінансових ринків.

Використання терміну «ресурсна база банку» у фінансовій науці та практиці також вважається важливим. Землячов С.В. визначає, що ресурсна база банку охоплює не лише кошти в обороті, але й організаційні та економічні ресурси, зокрема мережу філій, персонал і матеріально-технічну базу. Усі ці складові суттєво впливають на розвиток банку, будучи джерелом його конкурентних переваг і залучення додаткових фінансових ресурсів. Таким чином, поняття «ресурсна база» має ширший зміст, включаючи грошові, матеріальні, людські, організаційні, інформаційні та інші види ресурсів, які спрямовані на досягнення фінансових цілей банківської установи [44, с. 206].

Термін «фінансові ресурси банку» зазвичай не використовується в наукових працях провідних західних економістів. Наприклад, Едвін Долан (Edwin J. Dolan), Колін Д. Кемпбелл (Colin D. Campbell) та Розмарі Кемпбелл (Rosemary J. Campbell) рекомендують розглядати «праву частину банківського балансу» при вивченні джерел формування банківських коштів [36, с. 129].

У науковій праці «Комерційні банки», редагованій Е. Рідом, Р. Коттером та Е. Гіллом, використовується аналогічний підхід, де вивчення основ банківської справи починається з аналізу основних груп статей балансу банку. Основні джерела грошових коштів розглядаються як частини пасиву балансу, і особлива увага приділяється питанням, пов'язаним з управлінням пасивними операціями банку [63, с. 4].

Британські економісти Д. Порфлеман та Ф. Форд зосереджуються переважно на пасивних операціях і не використовують термін «фінансові

ресурси банку». Вони розглядають борг як джерело коштів у балансі банку, яке використовується для здійснення банківської діяльності. Ці вчені виділяють два основних джерела фінансування: кошти власників (акціонерів) та кошти вкладників [58, с. 39].

Провідні українські вчені А.М. Мороз, М.І. Савлук, В.В. Глущенко, Н.А. Кизим і В.С. Стельмах трактують банківські ресурси як сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні банку та використовуються для активного ведення його діяльності [27, с. 84].

Це визначення досить коротке і у певній мірі схоже на визначення фінансових ресурсів підприємств, проте не уточнює джерела їх формування і напрямки використання в контексті банківських ресурсів. Такий підхід був типовим для адміністративно-командної економіки, де держава контролювала банківську справу, що призводило до централізованого формування і використання банківських ресурсів. Завдяки державній монополії на банківські послуги, банки отримували практично безкоштовні ресурси через обов'язкове зберігання коштів підприємств і організацій у них.

У цьому періоді дуже важливою була концепція загальнодержавного позичкового фонду, коли ресурси банків були у власності держави, а банківська система вважалася частиною державного управління. Власні ресурси державних банків включали кошти статутних і резервних фондів, які формувалися з державного бюджету, а також фонди основних засобів, амортизації та розвитку банківської справи. Щодо залучених ресурсів, основним джерелом були також кошти з державного бюджету, після них йшли кошти на поточних та розрахункових рахунках, а також грошові внески населення та кредити, надані з-за кордону державами та банками [9, с. 103].

В умовах переходу до ринкової економіки та зменшення монополії держави на банківський сектор відбуваються значні зміни у формуванні та використанні банківських ресурсів. Це природно і пояснюється розвитком підприємств та організацій з різними формами власності, які можуть самостійно вирішувати, де і як зберігати свої кошти, що сприяє створенню

ринку фінансових ресурсів. Умови дефіциту фінансових ресурсів стимулюють банки залучати їх в умовах конкурентної боротьби за клієнтів, що спонукає їх розширювати свої операції та послуги. Узагальнюючи вищезазначене, можна виділити різні підходи до трактування банківських ресурсів залежно від ознак:

- з точки зору бухгалтерського обліку, це загальна сума грошових коштів у розпорядженні банку;
- з позиції джерел їхнього формування.

Щодо визначення фінансових ресурсів банку, деякі вчені-економісти досліджують їх на рівні банківської системи загалом. Наприклад, Л.А. Костирко, Т.В. Пащенко та М. Агєєв у своїй праці «Управління ресурсною базою комерційних банків» визначають фінансові ресурси банків як грошові потоки, що знаходяться в їх розпорядженні, сформовані в результаті розподілу та перерозподілу національного доходу. Ці ресурси слугують гарантією виконання фінансових зобов'язань банку та фінансують процес розширеного відтворення [50, с. 96].

Це визначення відрізняється від тих, що були вище, тим, що вказані дослідники підкреслюють, що фінансові ресурси банку формуються через процеси розподілу та перерозподілу. Однак ми не підтримуємо такий підхід у визначенні фінансових ресурсів банку:

1) «грошові потоки супроводжують усі стадії суспільного відтворення, а не лише стадії розподілу та перерозподілу»;

2) «грошові потоки формуються під час руху платіжних засобів, тоді як фінансові ресурси - це кошти, що перебувають у розпорядженні певного суб'єкта» [50, с. 96].

Зокрема, Г.М. Азаренкова у своїй науковій праці «Фінансові ресурси та фінансові потоки» зазначає, що банківські ресурси за своєю суттю є фінансовими ресурсами. Ця дефініція ставить у рівність банківські та фінансові ресурси, зазначаючи, що в ієрархічній структурі ресурсів найважливішу роль відіграють фінансові ресурси, оскільки інші види ресурсів можуть бути

отримані за умови наявності достатньої кількості фінансових ресурсів [9, с. 103].

Визначення, наведене М.Д. Алексеєнком, є більш деталізованим, акцентуючи увагу на різних формах фінансових ресурсів з урахуванням специфіки діяльності банку: фінансові ресурси - це грошові кошти, різноманітні матеріальні, нематеріальні та фінансові активи, що перебувають у власності банку, які можуть бути використані для здійснення активних операцій та надання послуг [11, с. 276].

Вивчивши різні трактування поняття «фінансові ресурси банку» в українській і західній фінансовій науках, ми дійшли висновку, що наразі не існує чіткого визначення його сутності.

Проте аналіз та узагальнення різних поглядів, які часто є альтернативними, дозволяють стверджувати, що це поняття є досить складним. Ґрунтуючись на дослідженнях провідних економістів та власному розумінні, вважаємо, що при розгляді економічного змісту фінансових ресурсів банку слід враховувати:

- 1) джерела формування;
- 2) матеріально-речові прояви фінансових відносин;
- 3) права користування;
- 4) цілі використання.

Враховуючи вищезазначене, можна сказати, що фінансові ресурси банку - це сукупність грошових коштів, акумульованих з різних джерел, сформованих за допомогою розподільчих та перерозподільних відносин і використовуваних у діяльності банку з метою досягнення прибутковості.

Отже, поняття «банківські ресурси» та «фінансові ресурси банку» відрізняються. Фінансові ресурси є лише складовою частиною банківських ресурсів. Банківські ресурси включають також матеріальні, кредитні, інвестиційні та інші ресурси, які взаємодіють між собою. Існують різні методи аналізу фінансових ресурсів банку, але відсутність єдиного інтегрованого підходу до оцінки їх стану та управління є проблемним питанням.

1.2. Оцінка складових фінансових ресурсів банку

Аналіз показників ліквідності є одним з основних методів оцінки компонентів фінансових ресурсів банку. Цей метод дозволяє визначити, наскільки ефективно банк може виконувати свої короткострокові фінансові зобов'язання. Аналізуючи ключові коефіцієнти ліквідності, такі як коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності та коефіцієнт готівки, експерти можуть оцінити ліквідність банку та його здатність покривати невідкладні зобов'язання. Комплексний аналіз цих коефіцієнтів дозволяє розуміти ефективність операцій банку, практики управління ризиками та загальний фінансовий стан. Крім того, ці коефіцієнти необхідні для розрахунку ключових фінансових показників, які відображають різні аспекти фінансової діяльності банку [14, с. 328].

Ще одним важливим аспектом аналізу фінансових ресурсів банку є оцінка його капіталу, який є ключовим джерелом доходу, виробництва та інвестицій для банківських установ. Моніторинг та оцінка адекватності власного капіталу мають велике значення для забезпечення стабільності банку та його здатності впоратися з економічними викликами.

Застосовуючи моделі та методології для аналізу капіталу банку, аналітики можуть визначити, чи є він достатнім і чи відповідає вимогам. Для оцінки фінансової стійкості банку відносно його капіталу часто використовуються як абсолютні, так і відносні показники. Наявність достатнього капіталу не лише захищає банк від можливих ризиків, а й підтримує його ініціативи зі зростання.

Поміж показниками ліквідності та достатності капіталу, перевірка якості активів є ключовою складовою оцінки фінансових ресурсів банку. Якість активів відображає здатність банку заробляти прибуток від своїх активів, одночасно керуючи ризиками, пов'язаними з непрацюючими кредитами та проблемними активами.

При аналізі якості активів, включаючи позабалансові рахунки та вплив непрацюючих кредитів на загальну фінансову ефективність, аналітики можуть

зрозуміти практику управління активами банку та пов'язані ризики. Розуміння складу та якості активів банку має важливе значення для оцінки його фінансової стабільності, прибутковості та довгострокової життєздатності в динамічному банківському середовищі [14, с. 328].

Оцінка ефективності використання ресурсів у комерційному банку показує, наскільки успішно та продуктивно банк залучає свої ресурси для досягнення визначених цілей і завдань. Цей показник відіграє ключову роль у визначенні фінансового стану та стабільності установи. У загальному сенсі ефективність характеризує співвідношення між отриманими результатами та витратами, відображаючи, наскільки раціонально використовуються обмежені ресурси для досягнення поставлених цілей.

У контексті комерційного банку, ефективність може означати оптимальне використання ресурсів для максимізації прибутку та мінімізації ризиків. Основним джерелом фінансування комерційних банків є залучені кошти, на які припадає близько 85% усіх банківських ресурсів [36, с. 206].

Ці ресурси можна поділити за способом їхнього надходження, розрізняючи між коштами, які банк отримує від клієнтів, та тими, що він запозичує в інших банківських установах. Депозитні ресурси становлять основну частину коштів, які банк залучає (понад 70%), тоді як джерела недепозитних коштів складають меншу частку [45, с. 206].

Залучені банком кошти є його власністю, але тимчасово перебувають у обігу як ресурси для проведення активних операцій. У процесі аналізу цих коштів вивчається їх структура, зокрема частка кожної категорії в загальному обсязі залучених ресурсів. Ефективність використання позикових коштів оцінюється за такими показниками, як співвідношення загальної суми позикових коштів до суми виданих кредитів. Якщо цей показник перевищує 100%, це свідчить про те, що банк спрямовує частину залучених коштів не лише на кредитування, а й на інші власні потреби.

Залучені банком кошти переважно формуються через депозитні операції, що означає отримання коштів від фізичних та юридичних осіб на певний термін

або за їхнім запитом. Депозитні операції, зазвичай, становлять близько 95% всіх пасивів банку. Для досягнення ефективного використання депозитних ресурсів важливо підтримувати ліквідність на прийнятному рівні, використовувати всі доступні депозитні ресурси та досягати високої рентабельності (прибутку від вкладених депозитних ресурсів).

Оцінювання використання депозитних ресурсів може здійснюватися за допомогою різних критеріїв, які дозволяють визначити ефективність депозитної політики банку в цілому. Доходність банку характеризується численними показниками, що відображають результативність його фінансової діяльності. Основні критерії, які застосовуються для оцінки доходності банку, включають:

1. Чистий дохід (Net Income). Це загальна сума прибутку банку після вирахування всіх витрат і можливих втрат.
2. Рентабельність активів (ROA). Даний показник визначає частку валового прибутку, що генерується на кожен гривню активів банку.
3. Рентабельність капіталу (ROE). Визначає частку валового прибутку, яку генерує кожна гривня власного капіталу банку.
4. Чиста процентна маржа (NIM). Цей показник враховує різницю між процентними доходами та витратами на фінансування.
5. Коефіцієнт ефективності витрат (Cost-to-Income Ratio). Оцінює частку витрат банку у відношенні до отриманих доходів [48, с. 255].

Ці показники застосовуються для оцінки фінансового стану банку та його спроможності генерувати прибуток за різних умов. Фінансові ресурси банківської установи є основою для його діяльності та визначають можливості у проведенні операцій, наданні послуг клієнтам і забезпеченні фінансової стабільності.

Оцінка складових фінансових ресурсів банку дозволяє зрозуміти, наскільки ефективно банк управляє своїми активами і пасивами, а також виявити можливості для покращення його фінансової діяльності.

Основні складові фінансових ресурсів банку [51, с. 392]:

1. Капітал Банку:

– *Статутний капітал*: величина, внесена засновниками при створенні банку. Це основний капітал, який служить базою для розвитку банку.

– *Резервний капітал*: створюється за рахунок прибутку банку і використовується для покриття можливих збитків.

– *Нерозподілений прибуток*: частина прибутку, яка не розподіляється між акціонерами у вигляді дивідендів, а залишається в розпорядженні банку.

2. Залучені ресурси:

– *Депозити*: залучені кошти від клієнтів банку (фізичних та юридичних осіб), які можуть бути як на поточних, так і на строкових рахунках.

– *Позики та кредити*: залучення коштів від інших фінансових установ та міжнародних організацій.

3. Залучені та позичені кошти:

– *Облігації*: випуск для залучення банком коштів на ринку капіталу.

– *Міжбанківські кредити*: кредити, які банк отримує від інших банків на короткостроковій основі.

Методи оцінки фінансових ресурсів:

1. Аналіз ліквідності:

– Визначення здатності банку своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

– Розрахунок показників поточної, швидкої та абсолютної ліквідності.

2. Аналіз прибутковості:

– Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів банку через показники рентабельності активів (ROA) та рентабельності капіталу (ROE).

3. Аналіз структури капіталу:

– Визначення співвідношення власних та залучених ресурсів.

– Оцінка фінансової стійкості банку.

4. Аналіз ризиків:

– Визначення та оцінка фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю банку, таких як кредитний ризик, ризик ліквідності та ринковий ризик [42, с. 88].

Оцінка складових фінансових ресурсів банку є важливим етапом у забезпеченні його фінансової стабільності та ефективності діяльності. Ретельний аналіз дозволяє виявити сильні та слабкі сторони банку, а також розробити стратегії для оптимізації його фінансових ресурсів та мінімізації ризиків.

Для підвищення ефективності використання ресурсів слід розглянути процес управління доходами та витратами, пов'язаними з відсотками, який охоплює такі ключові аспекти [54]:

1. *Управління активами та пасивами.* Це комплексний процес, спрямований на координацію управління всім балансом банку, а не окремими його складовими. Такий підхід вирішує кілька ключових питань, включаючи забезпечення адекватної ліквідності, підтримання цільового рівня прибутковості шляхом маніпулювання процентними ставками, зниження чутливості банківських операцій до внутрішніх ризиків та дотримання банківських нормативів.

2. *Управління процентними ставками.* Цей аспект є важливою складовою процесу управління доходами та витратами. Окрім безпосереднього регулювання ставок на банківські ресурси, критичним є управління процентним ризиком. Це включає визначення оптимального рівня ставок та вибір відповідних базових показників для фінансових операцій.

3. *Управління ліквідністю.* Даний процес передбачає встановлення збалансованого співвідношення між власним капіталом банку та залученими ресурсами з урахуванням їх структурних характеристик. Ліквідність банку визначає його здатність своєчасно виконувати фінансові зобов'язання перед контрагентами. Це вимагає належного управління грошовими потоками в усіх частинах балансу [54].

Управління процентними доходами та витратами в банківському секторі є стратегічним процесом контролю за прибутками та витратами, що виникають у результаті руху грошових коштів у фінансовій установі. Ключовим елементом

цього процесу виступають операції, пов'язані із залученням депозитів та наданням позик, а також регулювання рівня відсоткових ставок.

Фінансова установа встановлює відсоткові ставки для різних категорій позик і депозитів, визначаючи умови для позичальників, які отримують кредити, і вкладників, що розміщують свої кошти на депозитних рахунках. Це передбачає процес розрахунку диференційованих ставок відсотків, спрямованих на оптимізацію умов для обох категорій клієнтів. Одночасно банк має забезпечувати ефективне управління власними активами, до яких належать позики та інші дохідні фінансові інструменти, а також пасивами, які становлять зобов'язання перед клієнтами, зокрема депозити та інші фінансові зобов'язання. Основною метою банку є максимізація прибутковості при оптимізації витрат.

Окрім цього, банк зобов'язаний підтримувати належний рівень ліквідності через наявність достатнього обсягу коштів або активів, що можуть бути швидко реалізовані для своєчасного виконання своїх фінансових зобов'язань. Це особливо важливо у випадках, коли клієнти здійснюють запити на зняття коштів або виникає необхідність негайного проведення фінансових операцій.

Отже, оцінка складових ресурсів банку є важливим процесом, який включає різні методи для забезпечення стабільності та міцності установи. Аналізуючи показники ліквідності, оцінюючи достатність капіталу та перевіряючи якість активів, банківські установи можуть отримати всебічне розуміння свого фінансового стану та приймати обґрунтовані рішення щодо зменшення ризиків і покращення свого фінансового стану. При цьому важливо, щоб банки регулярно проводили ці оцінки, щоб підтримувати міцну фінансову основу та підтримувати довіру між зацікавленими сторонами. Зрештою, ретельна оцінка фінансових ресурсів є ключем до сприяння стійкості всієї банківської системи.

1.3. Організаційно-методичні засади регулювання ресурсної бази комерційних банків в Україні

Ефективне функціонування комерційних банків є невід'ємним елементом стабільної економіки будь-якої країни. В Україні комерційні банки стикаються з низкою викликів і можливостей у світлі динамічних змін в економічному середовищі та процесів глобалізації. Одним з ключових аспектів успішної банківської діяльності є управління ресурсною базою банку.

Ресурсна база комерційного банку включає всі джерела позикового фінансування, що використовуються банком для здійснення своїх операцій. Вона включає депозити клієнтів, залучені кошти з міжбанківських кредитів, випуск власних боргових інструментів та інші джерела фінансування. Від ефективного регулювання та управління цією базою залежить ліквідність банків, їхня здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами та інвесторами, а також забезпечення стабільного прибуткового зростання [58, с. 39].

Організаційно-методичні засади регулювання ресурсної бази комерційних банків в Україні потребують глибокого аналізу та адаптації до сучасних умов ринку. З огляду на економічну ситуацію в країні, потреби банківських установ та міжнародні стандарти банківського регулювання необхідно розробляти та впроваджувати ефективні методи управління банківськими ресурсами. Це включає формування стратегії залучення та розміщення ресурсів, оцінку ризиків, пов'язаних з різними джерелами фінансування, та створення інструментів для їх мінімізації.

Одним із ключових підходів до формування ресурсної бази комерційних банків є капіталізація прибутку. Цей інструмент здатний стати стабільним джерелом зростання власних коштів банків, оскільки його ефективність залежить від обсягів діяльності банку та результативності управління фінансовими ресурсами. Проте в умовах необхідності розширення спектра банківських послуг цей метод має обмежені можливості через недостатність прибутковості більшості банків. До переваг капіталізації прибутку належить

збереження контролю власників над банком, а основним недоліком є зниження рівня дивідендів. Для стимулювання цього напряму держава може запроваджувати заходи підтримки, зокрема звільнення від оподаткування прибутку, спрямованого на збільшення власного капіталу банків [19].

При аналізі фінансових ресурсів банків у контексті їх ліквідності та взаємозв'язку між окремими компонентами важливо зазначити, що для підтримання високого рівня ліквідності банківська установа повинна зосереджуватися на формуванні високоліквідних активів. Однак, це може супроводжуватися зниженням рівня доходності банку. Таким чином, банкам доводиться постійно балансувати між прагненням максимізувати прибутковість та необхідністю забезпечити достатній рівень ліквідності для стабільного функціонування [67].

Для дослідження даного питання розглянемо основні принципи та методи регулювання ресурсної бази комерційних банків в Україні, проаналізуємо чинне законодавство та нормативні акти, а також досвід міжнародних практик у цій сфері. Це дозволить визначити основні напрямки вдосконалення організаційно-методичних підходів до управління ресурсною базою банків з метою забезпечення їх стійкості та конкурентоспроможності на фінансовому ринку.

Сучасний важливий аспект в галузі економіки – роль комерційних банків у побудові ринкової моделі. Дослідження показують, що ефективне використання бюджету може бути ключовим інструментом управління економікою [66, с. 149].

Банківська діяльність є важливим і необхідним елементом функціонування суспільства, держави та її громадян. Ефективна робота банківської системи сприяє динамічному розвитку економіки, оскільки вона накопичує фінансові ресурси та спрямовує їх на інвестиційні потреби. Крім того, банківська діяльність виступає ключовим складником міжнародного економічного співробітництва, забезпечуючи його необхідними фінансовими послугами. Як зазначалося раніше, цю сферу представляють різноманітні

банківські установи другого рівня, які відрізняються за організаційно-правовою формою, напрямками діяльності та спеціалізацією. До того ж, банківські операції виконують філії та представництва іноземних банків [63, с. 5].

Національний банк України використовує такі методи регулювання ресурсної бази комерційних банків:

1. Нормативне регулювання – встановлення мінімальних нормативів капіталу, ліквідності та інших нормативів.
2. Пруденційний нагляд – оцінка ризиків, пов'язаних з банківською діяльністю, та вжиття заходів щодо їх мінімізації.
3. Інформаційне регулювання – регулювання розкриття банками інформації про управлінські ресурси.

На основі аналізу діючої системи регулювання ресурсної бази комерційних банків в Україні визначено наступні напрямки її вдосконалення:

1. Вдосконалення системи нормативів: підвищення рівня диференціації нормативів залежно від ризиків, пов'язаних з діяльністю банків; розроблення нових нормативів, що враховують специфіку української банківської системи.
2. Підсилення пруденційного нагляду: розширення повноважень Національного банку України щодо вжиття заходів впливу до банків, які порушують нормативи; запровадження системи раннього попередження ризиків.
3. Підвищення інформаційної прозорості: розширення обсягу та деталізації інформації про ресурсну базу банку, що розкривається, підвищення якості та доступності цієї інформації [63, с. 5].

Нормативно-правове забезпечення банківської діяльності в Україні базується на широкому спектрі нормативних документів, які визначають умови формування та використання ресурсів банків. Однак, таке регулювання ґрунтується на обмеженому колі нормативних актів. Таким чином, нормативні документи, які регулюють склад, структуру і економічну класифікацію банківських ресурсів, визначаються обмеженим колом регулятивних актів:

1. *Конституція України*, ухвалена 28 червня 1996 року (№ 254к/96-ВР, у редакції станом на 15.05.2014), визначає основоположні принципи конституційного ладу, які є юридично обов'язковими та охоплюють усі сфери суспільного життя без винятку. Головною метою цього нормативного акту є визначення соціально-політичного характеру держави, закріплення основних принципів її функціонування й розвитку, а також сприяння формуванню публічного права. Норми Конституції України регламентують діяльність банківських установ, встановлюючи правовий порядок у фінансово-економічній сфері держави.

2. *Господарський кодекс України* від 16 січня 2003 року (№ 436-IV, редакція станом на 24.07.2014) регулює основні засади здійснення господарської діяльності відповідно до положень Конституції України. Діяльність у цій сфері ґрунтується на багатоманітності форм власності та суб'єктів господарювання. Кодекс визначає правила створення та функціонування об'єднань підприємств, регулює відносини між банківськими установами, питання ціноутворення у господарській діяльності, а також встановлює загальні принципи відповідальності сторін у господарських правовідносинах. Окрема увага приділена сприянню розвитку підприємництва та регулюванню співпраці між банками та їх клієнтами.

3. *Цивільний кодекс України* ухвалений 16 січня 2003 року (№ 435-IV, редакція станом на 24.07.2014). Основними завданнями цивільного законодавства є урегулювання немайнових і майнових правовідносин на засадах юридичної рівноправності, свободи волевиявлення та майнової самостійності учасників. Кодекс також містить визначення, класифікацію та умови укладання договорів, які мають вагоме значення для акумулювання фінансових ресурсів банків. Загалом його норми застосовуються до цивільних правовідносин, регулюючи порядок реалізації та захисту цивільних прав.

4. *Про банки і банківську діяльність*: Закон України від 7 грудня 2000 року (№ 2121-III, зі змінами від 2 серпня 2014 року) регулює організаційні, економічні та правові аспекти діяльності банківської системи України. Закон

встановлює умови створення, діяльності, реструктуризації та ліквідації банків. Основними цілями Закону є забезпечення стабільного функціонування банківської системи, сприяння розвитку конкурентного середовища на фінансовому ринку, захист інтересів вкладників та клієнтів банків, стимулювання економічного зростання та підтримка вітчизняного виробництва. Закон охоплює різні аспекти банківської діяльності.

5. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року (№679-XIV, зі змінами від 11 липня 2014 року) регулює організацію та діяльність державного центрального банку. Він визначає повноваження НБУ щодо управління функціями комерційних банків другого рівня банківської системи. Він також встановлює рамки впливу НБУ на доступ банків до фінансових ресурсів та регулює обсяг такого доступу. Крім того, він передбачає встановлення економічних нормативів та контроль за їх дотриманням комерційними банками, а також описує перелік завдань, які НБУ уповноважений виконувати з метою підтримання ліквідності та економічної стабільності банківської системи.

6. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України № 3480-IV від 23 лютого 2006 року (зі змінами від 11 липня 2014 року) встановлює правові засади випуску та обігу цінних паперів і регулює діяльність посередників у цій сфері. Закон встановлює окремі положення щодо класифікації видів цінних паперів, порядку передачі прав за цінними паперами та пов'язаних з ними повноважень, укладення угод з купівлі-продажу цінних паперів та виконання пов'язаних з ними зобов'язань. Крім того, Закон регулює професійну діяльність учасників фондового ринку та встановлює основні засади емісії цінних паперів і посередницької діяльності на ринку цінних паперів. Особлива роль відводиться створенню комерційних банків другого рівня ресурсної бази через залучення недепозитних джерел фінансування.

7. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2346-III (зі змінами від 19 квітня 2014 року) встановлює загальні засади функціонування платіжних систем в Україні. Закон встановлює

основні поняття та порядок здійснення переказу коштів в Україні, визначає обов'язки учасників цих процесів та встановлює основні принципи, що регулюють діяльність у сфері платіжних операцій. Закон охоплює організаційно-правові аспекти діяльності банківських установ щодо забезпечення здійснення переказу коштів та має на меті створити підґрунтя для стабільного функціонування фінансової інфраструктури.

8. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні, затверджена Постановою Правління НБУ № 315 від 2 червня 2009 року (редакція станом на 24 лютого 2014 року), спрямована на забезпечення стійкості банківської системи. Цей нормативний документ встановлює принципи виконання банками зобов'язань перед вкладниками, запобігає нераціональному розподілу ресурсів і мінімізує ризики втрати капіталу, характерні для банківського сектора.

Методика має важливе значення для підтримки стабільності та прозорості функціонування фінансових установ. Вона розроблена відповідно до міжнародних стандартів і принципів, що є загальноприйнятими у міжнародній практиці. Визначає порядок встановлення регулятивного капіталу для банків та встановлює обов'язкові економічні нормативи для всіх банків. Ця методика застосовується для регулювання банківської діяльності з метою дотримання економічних нормативів і формування достатнього обсягу банківських ресурсів. Важливою є необхідність постійного удосконалення українського законодавства згідно з вимогами сучасності та міжнародних стандартів.

Тому регулювання ресурсної бази українських комерційних банків є важливим фактором забезпечення стабільності та розвитку банківської системи. Для досягнення цих цілей НБУ використовує такі методи: нормативне регулювання; встановлення мінімальних нормативів достатності капіталу, ліквідності та інших показників; пруденційний нагляд; оцінка ризиків, пов'язаних з банківською діяльністю, та заходи щодо їх мінімізації; інформаційне регулювання – розкриття інформації про ресурсну базу банку.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ РЕСУРСІВ (НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»)

2.1. Фінансово-економічна характеристика АТ КБ «ПриватБанк»

АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним банком, який спеціалізується на роздрібному сегменті, приділяючи вибіркочу увагу корпоративному бізнесу. Установа була зареєстрована 19 березня 1992 року (Рис. 2.1).

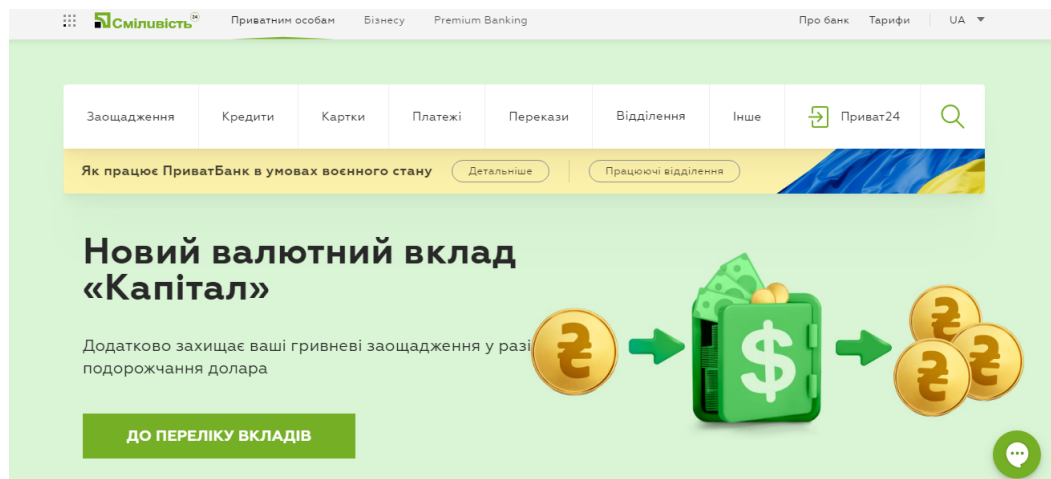

Рис. 2.1. Сайт АТ КБ «ПриватБанк»

Джерело: побудовано на основі офіційного сайту Приватбанку [72]

Акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк» пропонує широкий асортимент персоналізованих банківських послуг, розроблених з урахуванням багатогранних фінансових потреб індивідуальних клієнтів. Ці послуги охоплюють різні аспекти управління особистими фінансами:

- ощадні та поточні рахунки;
- надання споживчих кредитів і іпотечних позик;
- обслуговування платіжних карток, як кредитних, так і дебетових;
- пропозиції з інвестування та управління капіталом;
- страхові продукти та фінансові рішення.

Умови надання цих послуг регулюються договором приєднання, що відповідає положенням Цивільного кодексу України. Цей договір забезпечує чітке визначення прав і обов'язків як банку, так і клієнта, сприяючи прозорості співпраці та дотриманню законодавства у всіх аспектах взаємодії. Для представників бізнесу АТ КБ «ПриватБанк» пропонує комплексні спеціалізовані послуги, орієнтовані на підтримку підприємців, малого та середнього бізнесу, а також корпоративного сектора.

Ці фінансові послуги створено з метою оптимізації грошових потоків, підвищення ефективності бізнес-процесів і стимулювання економічного зростання. До них входять:

- відкриття бізнес-рахунків і реалізація корпоративних банківських рішень; – кредитування підприємств і забезпечення доступу до різноманітних фінансових інструментів;
- послуги валютного обміну та підтримка торговельного фінансування;
- касове обслуговування і сприяння у розрахункових операціях;
- надання торговельних сервісів та впровадження рішень для використання POS-терміналів.

Крім того, ПриватБанк надає комплексні консультаційні послуги з питань зовнішньоекономічної діяльності та привабливого кредитування, що доступні через інтегровану платформу «Приват24 для бізнесу». Завдяки таким фінансовим інструментам банк спрямовує свої зусилля на підтримку підприємств у зміцненні їх позицій на ринку та адаптації до умов сучасного конкурентного середовища, забезпечуючи необхідні ресурси для сталого розвитку. З огляду на тенденції технологічного прогресу та зміну споживацьких пріоритетів, АТ КБ «ПриватБанк» пропонує потужний набір інструментів онлайн і мобільного банкінгу, що створені для забезпечення зручності та доступності банківських послуг. Цифрові рішення банку дають змогу клієнтам виконувати широкий спектр фінансових операцій, серед яких:

- управління рахунками та контроль їх залишку;
- переказ грошових коштів і здійснення платежів;

- внесення чеків через мобільний додаток і сплата рахунків;
- управління банківськими картками та налаштування безпеки;
- отримання електронних виписок та аналіз історії транзакцій.

Забезпечуючи надійність і зручність використання онлайн і мобільних платформ, ПриватБанк істотно розширює можливості клієнтів для ефективного фінансового менеджменту, дозволяючи їм оперативно здійснювати необхідні дії у будь-якому місці та в будь-який час.

Додатково банк надає якісні послуги клієнтської підтримки, а також доступ до мережі відділень, представництв та банкоматів, що дозволяє отримувати особисту допомогу чи виконувати транзакції безпосередньо. Варто зазначити, що єдиним акціонером ПриватБанку, якому належать 100% акцій фінансової установи, виступає держава в особі Кабінету Міністрів України. Для забезпечення ефективності управлінських процесів у банку впроваджено раціональну систему розподілу функцій між органами управління, що сприяє високій якості внутрішнього контролю (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Органи управління Банку

Джерело: побудовано автором самостійно

Органами управління банку виступають наступні структури:

1. Акціонери та вищі інституції виконують роль ключових суб'єктів управління, спрямованих на захист прав акціонерів та забезпечення дотримання

їх законних інтересів. Управління корпоративними правами банку здійснюється вищим органом, до компетенції якого належить вирішення питань, передбачених чинним законодавством та статутом банку. До виключної компетенції вищого органу належать стратегічні рішення, але вони не втручаються у щоденне оперативне керування діяльністю банку. Їх основними функціями є визначення стратегічних напрямків банківської діяльності та затвердження звітів щодо їх виконання.

2. Наглядова рада банку є колегіальним органом, який виконує функцію стратегічного управління. До її обов'язків входить контроль за діяльністю правління, захист прав акціонерів, а також забезпечення ефективного звітування перед вищим органом відповідно до існуючих регуляторних норм. Спостережна рада діє із врахуванням інтересів банку, вкладників, кредиторів і державних акціонерів у межах положень законодавства України, зокрема Закону «Про банки і банківську діяльність».

Сфери відповідальності, склад, регламент роботи, права й обов'язки членів Наглядової ради чітко окреслені у Статуті банку, чинному законодавстві та спеціальному Положенні про Наглядову раду. Голова цього органу координує його роботу, забезпечує ефективний розподіл завдань між членами ради та відповідає за належну організацію її діяльності. Значною мірою увага приділяється комунікації серед членів ради, що сприяє обміну інформацією для ухвалення стратегічних рішень.

Члени Наглядової ради зобов'язуються виконувати свої обов'язки чесно і виключно в інтересах банку. Вони мають дотримуватися принципів конфіденційності та не розкривати банківську таємницю чи інші види інформації з обмеженим доступом. Використання службової інформації для особистих цілей чи вигоди третіх осіб категорично заборонено [72].

3. Правління банку виступає виконавчим органом, відповідальним за управління операційною діяльністю установи. У своїй роботі воно підзвітне як Наглядовій раді, так і вищому органу банку згідно з визначеним нормативно-правовим порядком. У структурі Банку саме Правління здійснює оперативне

керівництво, організовує виконання рішень Наглядової ради та забезпечує управління повсякденною діяльністю.

Повноваження Правління охоплюють вирішення всіх питань, що стосуються поточного функціонування Банку, за винятком тих, які згідно із законодавством чи внутрішніми регламентами належать до виключної компетенції вищого органу або Наглядової ради. Діяльність Правління базується на правових нормах, положеннях Статуту Банку та внутрішньому регламенті цього органу. Очолюючи роботу Правління, його Голова виконує управлінські функції в межах своєї компетенції, визначеної чинним законодавством України, Статутом Банку, внутрішнім положенням про Правління та іншими регламентуючими документами.

Крім того, Рада директорів зобов'язана забезпечувати незалежність внутрішніх контрольних підрозділів у процесі виконання їхніх завдань, утримуючись від будь-якого втручання в їхню діяльність. Поряд із наявними конкурентними перевагами банківська установа стикається також із певними недоліками, встановленими під час проведеного SWOT-аналізу.

Зокрема, кредитування фізичних осіб виявилось економічно не вигідним через високі операційні витрати та низькі відсоткові ставки за депозитами, що відображено у таблиці 2.1.

Ці проблеми є особливо актуальними, оскільки забезпечення можливості збереження заощаджень, отримання додаткового доходу та доступу до кредитів для здійснення значних покупок за відсутності достатніх коштів є ключовими потребами клієнтів, які обслуговуються банківськими установами.

Для підвищення конкурентоспроможності приватних банків і подолання їхніх недоліків необхідно впровадити низку структурних та організаційних заходів. 21 грудня 2016 року держава в особі Міністерства фінансів України набула право власності на 100% акцій ПриватБанку. Це стало можливим відповідно до статті 41¹ Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» та згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 961 від 18.12.2016 року «Деякі питання забезпечення стабільності фінансової системи».

SWOT-аналіз діяльності Приватбанку

<i>Сильні сторони (S)</i>	<i>Можливості (O)</i>
<ul style="list-style-type: none"> – широка клієнтська база. – постійний впровадження інновацій. – розвинута інфраструктура. 	<ul style="list-style-type: none"> – стабілізація економічного зростання в Україні. – розширення інфраструктури та мережі за кордоном. – нарощування частки ринку. – ослаблення конкурентних позицій інших учасників ринку. – створення і впровадження інноваційних продуктів.
<i>Слабкі сторони (W)</i>	<i>Загрози (T)</i>
<ul style="list-style-type: none"> – низька привабливість кредитування для населення через надмірно високу вартість. – недостатньо високі відсоткові ставки за депозитними вкладками. 	<ul style="list-style-type: none"> – зміцнення позицій існуючих конкурентів та поява нових гравців на ринку. – економічна криза в Україні. – низький рівень платоспроможності населення. – зростання інфляції.

Джерело: розроблено автором на основі [56]

Банк здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії, виданої Національним банком України, починаючи з березня 1992 року. Станом на 31 грудня 2024 року установа володіє 20 філіями та 1475 активними відділеннями на території України, а також має одну філію, розташовану на Кіпрі.

У 2024 році ПриватБанк разом з іншими державними установами зберігав провідну роль на ринку. Частка державних банків становила 54,7% у чистих активах та 63,4% у депозитах фізичних осіб.

Одним із ключових факторів, що сприяли зростанню чистих активів банківської системи у 2018 році, стало збільшення високоліквідних активів на 48 млрд грн. Кредитний портфель банківської системи зріс на 33 млрд грн, з яких приріст кредитів для юридичних осіб склав 11 млрд грн, а для фізичних осіб – 22 млрд грн [10].

Розвинена інфраструктура ПриватБанку є вагомим конкурентним перевагою установи. В Україні налічується 6975 банкоматів, 12500 терміналів самообслуговування та 177300 POS-терміналів.

Державна мережа обслуговування включає 1805 відділень, що забезпечує можливість надання банківських послуг практично в кожному регіоні країни. Співпраця з міжнародними партнерами свідчить про високий статус ПриватБанку як інтегрованого учасника глобальної фінансової системи. Це дозволяє банку ефективно задовольняти різноманітні потреби клієнтів, пов'язані з міжнародними фінансовими операціями. Установа активно співпрацює з провідними закордонними банками, представляючи різноманітні сегменти світового фінансового ринку.

ПриватБанк також виступає уповноваженим банком для реалізації кредитних програм таких міжнародних організацій, як Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Українсько-Німецький фонд. Ці програми спрямовані на стимулювання розвитку підприємництва в сегменті малого і середнього бізнесу [57].

Варто зазначити, що ПриватБанк пропонує широкий спектр послуг, демонструючи ефективне використання свого науково-технічного потенціалу. До основних послуг належать кредитування, зберігання коштів, проведення розрахунково-касових операцій із застосуванням платіжних засобів, обслуговування заробітної плати, соціальних і пенсійних виплат та інших фінансових потоків. Також банк надає депозитні послуги, забезпечує можливість здійснення грошових переказів і відкриття рахунків онлайн. Особливої уваги заслуговує інтеграція сучасних інструментів управління коштами, таких як Приват24, SMS-банкінг, Скарбничка тощо. Крім цього, доступні послуги зберігання майна в персональних сейфах, еквайрингу, надання банківських гарантій, інкасації в торговельних точках, розрахунково-касового обслуговування, а також інформаційно-консультаційні послуги [56].

Статутний капітал банку складає 206059743960,00 грн (двісті шість мільярдів п'ятдесят дев'ять мільйонів сімсот сорок три тисячі дев'ятсот шістдесят гривень 00 коп.) і розподілений на 735927657 (сімсот тридцять п'ять мільйонів дев'ятсот двадцять сім тисяч шістсот п'ятдесят сім) простих іменних акцій із номінальною вартістю 280 (двісті вісімдесят) грн за кожну [57].

Для здійснення статистичного аналізу фінансових результатів банку формується таблиця, що містить ключові статистичні показники фінансової діяльності АТ КБ «ПриватБанк» (табл. 2.2), а також окремі макроекономічні показники (табл. 2.3).

Таблиця 2.2

Описова статистика показників АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 рр.

Показники	Фінансовий результат, млн грн.	Активи, млн грн.	Зобов'язання, млн грн.	Депозити юридичних і фізичних осіб, млн грн.	Власний капітал, млн грн.
Середнє	1742,04	121810,6	108883,16	105991,5	11560,67
- нижня межа	-330,70	72049,29	64566,99	39177,16	6725,59
- верхня межа	3814,8	171572,0	153199,34	172805,84	16395,75
Асиметрія	4,11	0,33	0,33	2,55	0,54
Стандартна похибка асиметрії	0,54	0,54	0,54	0,54	0,54
Асиметрія / Стандартна похибка асиметрії	7,61	0,61	0,61	4,72	1
Ексцес	17,22	-1,55	-1,56	8,01	-0,75
Стандартна похибка ексцесу	1,04	1,04	1,04	1,04	1,04
Ексцес / Стандартна	16,56	-1,49	-1,5	7,70	-0,72

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ПриватБанку [72]

У середньому за вісімнадцять років АТ КБ «ПриватБанк» демонстрував досить гарний фінансовий результат у розмірі 1,74 млрд грн, володів активами на суму 121,81 млрд грн та мав зобов'язання перед контрагентами на рівні 108,88 млрд грн.

Загальний обсяг депозитів банку становив 105,99 млрд грн. За цей час темп інфляції досягнув 112,06% [10].

Описова статистика макроекономічних показників за 2021–2023 рр.

Показники	ВВП, млн грн.	Доходи населення, млн грн.	Курс долара до гривні	Інфляція
Середнє	1241365,22	1143333,67	10,89	112,06
95 % довірчий інтервал:				
- нижня межа	760269,57	703578,65	6,75	106,88
- верхня межа	1722460,87	1583088,68	15,03	117,23
Асиметрія	1,082	0,88	1,38	1,62
Стандартна, похибка асиметрії	0,54	0,54	0,54	0,54
Асиметрія / Стандартна, похибка	2	1,63	2,56	3
Ексцес	0,65	0,31	3,99	3,99
Стандартна, похибка ексцесу	1,04	1,04	1,04	1,04
Ексцес / Стандартна, похибка	0,63	0,30	3,84	3,84

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

Аналізуючи екстремальні значення цих показників, слід зауважити суттєві зміни в основній динаміці фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк» у 2023 році, а також у депозитах фізичних і юридичних осіб у 2022 році.

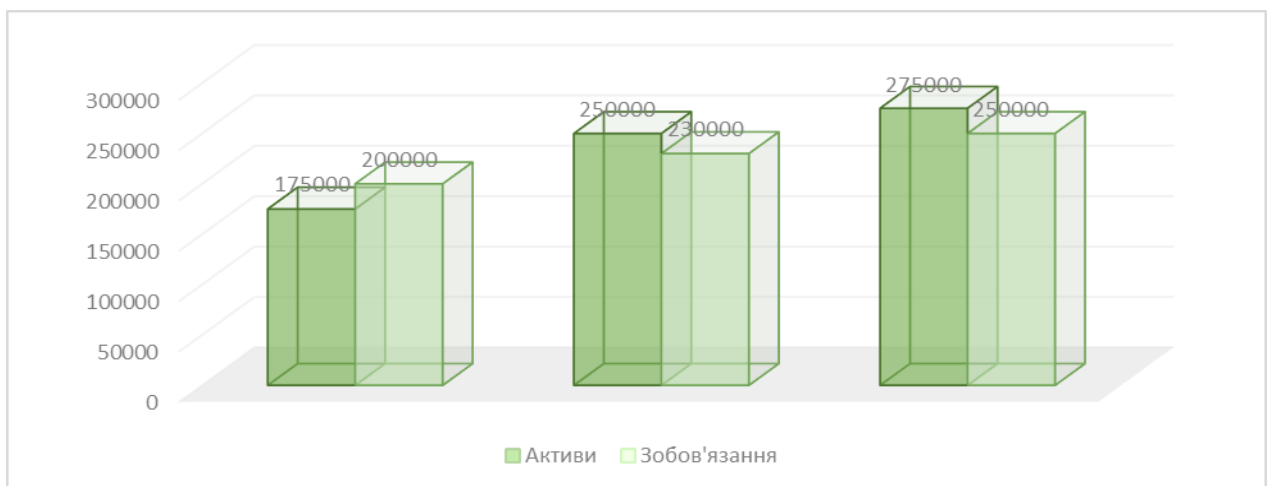

Рис. 2.3. Динаміка активів та пасивів ПриватБанку у 2021-2023 роках

Джерело: побудовано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

У 2023 році кредитний портфель ПриватБанку зріс на 11,8 млрд грн порівняно з 2022 роком, що стало можливим завдяки активному розвитку кредитування (рис. 2.4).

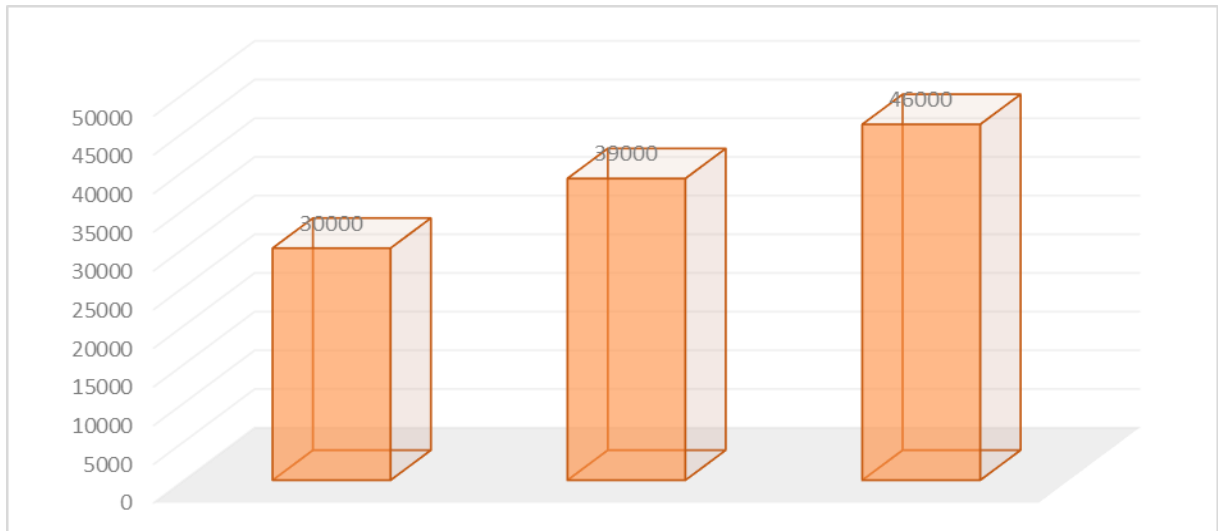

Рис. 2.4. Динаміка кредитного портфелю ПриватБанку 2021-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

а) Кредитний портфель юридичних осіб збільшився на 3,6 млрд грн завдяки впровадженню та вдосконаленню як традиційних продуктів (кредитні лінії, овердрафти), так і інноваційних рішень (КУБ).

б) Кредитний портфель фізичних осіб зріс на 8,1 млрд грн, що стало результатом розвитку карткових продуктів (універсальна карта) та запровадження нових послуг, таких як оплата частинами [47].

Розвиток банківського сектору у 2023 році супроводжувався також значним зростанням цифрових послуг та електронних каналів продаж:

а) збільшення кількості діючих карток на 6% (з 34,9 млн у 2022 році до 36,9 млн у 2023 році);

б) кількість банкоматів зросла у державних банків на 7% (із 7,2 тис у 2022 році до 7,7 тис у 2023 році);

в) кількість платіжних терміналів зросла з 251,7 до 292,3 тис. [45].

АТ КБ «ПриватБанк» продовжує розвивати свої послуги як якісно, так і кількісно, в результаті чого кількість активних карток зросла на 4% з 19,6 млн (2022 рік) до 20,4 млн у 2023 році. Кількість транзакцій у терміналах самообслуговування (ТСО) зросла на 22 млн, при цьому кількість транзакцій на один термінал ТСО збільшилася на 1803 порівняно з 2022 роком; у 2023 році

було здійснено 433 млн транзакцій через банкомати (59000 на один банкомат); клієнтська база Приват24 збільшилася в середньому на 1,3 млн (18%).

Банк демонструє стабільні темпи зростання бізнес-активності та фінансових показників. Розвиток бізнесу, ефективне управління витратами, виважена кредитна політика та ефективне управління процесами в банку та в обслуговуванні клієнтів дозволили отримати найбільший приріст прибутку серед інших українських банків у 2023 році та посісти високу позицію в загальних показниках банківської системи.

2.2. Аналіз власних ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»

Одним із ключових завдань управління процесом формування та використання власних фінансових ресурсів банку є забезпечення оптимального співвідношення між власним і залученим капіталом, ефективності використання залученого капіталу, його ціни та впливу на капітал, вплив фінансових ресурсів на стан та результати діяльності банку. Фінансовою основою діяльності суб'єкта господарювання є власний капітал, який є головною і постійною основою фінансування господарської діяльності банку, а також основним джерелом відшкодування збитків. Тому першим етапом дослідження формування фінансових ресурсів банків є аналіз структури та динаміки власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» (табл. 2.4).

Дані таблиці 2.4 свідчать про зростання власного капіталу в період з 2021 по 2023 рік. Так, у 2022 році він збільшився на 22452 тис. грн порівняно з 2021 роком, а у 2023 році збільшився на 21197 тис. грн порівняно з 2022 роком, сягнувши 381471 тис. грн на кінець року.

Загальний розмір статутного капіталу за аналізований період становив 31827 тис. грн, тоді як вартість капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за період 2021-2023 рр. залишилася незмінною - 2733 тис. грн.

**Структура та динаміка власного капіталу підприємства АТ КБ
«ПриватБанк» за 2021-2023 рр.**

Показники	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
Зареєстрований (пайовий) капітал	31827	9,42	31827	8,83	31827	8,34
Капітал у дооцінках	2733	0,81	2733	0,76	2733	0,72
Додатковий капітал	4817	1,43	4797	1,33	4779	1,25
Резервний капітал	8543	2,53	8543	2,37	8543	2,24
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	289902	85,82	312374	86,70	333589	87,45
Власний капітал	337822	100,00	360274	100,00	381471	100,00
Власний оборотний капітал	181244	X	211684	X	254995	X

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ПриватБанку [72]

Протягом аналізованого періоду капітал АТ КБ «ПриватБанк» збільшився з 4817 тис. грн у 2021 році до 4779 тис. грн у 2023 році, що свідчить про його використання для продажу. Величина резервного капіталу за цей період залишилася незмінною на рівні 8543 тис. грн. Таким чином, можна побачити, що частка статутного капіталу, додаткового капіталу, резервного капіталу та капіталу в дооцінках АТ КБ «ПриватБанк» у період з 2021 по 2023 рік зменшується.

Протягом аналізованого періоду нерозподілений прибуток АТ КБ «ПриватБанк» суттєво збільшився. Так, у 2022 році порівняно з 2021 роком він збільшився на 22472 тис. грн, у 2023 році порівняно з 2022 роком - на 21215 тис. грн і на кінець року становив 333589 тис. грн. Важливо також зазначити, що частка нерозподіленого прибутку в загальному капіталі компанії має тенденцію до зростання. Так, у 2021 році вона становила 85,82%, у 2022 році зросла на 0,89 п.п. порівняно з 2021 роком до 86,70%, а у 2023 році зросла на 0,74 п.п. порівняно з 2022 роком до 87,45%.

Наступним кроком у дослідженні фінансових ресурсів є аналіз активів банку. Почнемо з вивчення складу, структури та динаміки необоротних активів ПриватБанку (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Склад, структура та динаміка необоротних активів як об'єкту розміщення фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %
Нематеріальні активи	858	0,55	674	0,45	546	0,43
Основні засоби	153853	98,26	148094	98,09	125186	97,80
- первісна вартість	288028		304773		309898	
- знос	134175		156679		184712	
Інвестиційна діяльність	1767	1,13	2136	1,41	2223	1,74
Довгострокова дебіторська заборгованість	100	0,06	70	0,05	49	0,04
Усього необоротних активів	156578	100	150974	100	128004	100,00

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ПриватБанку [72]

Аналізуючи дані таблиці 2.5, можна побачити, що протягом 2021-2023 років вартість необоротних активів банку зменшувалась, що вказує на покращення структури активів фінансової установи. У 2021 році вона зменшилася на 5604 тис. грн до 150974 тис. грн порівняно з 2020 роком, а у 2023 році зменшилася на 22970 тис. грн до 128004 тис. грн порівняно з 2022 р.

Найбільшу частку необоротних активів компанії складають основні засоби. Їх вартість протягом звітного періоду зменшилася на 5459 тис. грн у 2022 р. порівняно з 2021 р., та на 22908 тис. грн у 2023 році порівняно з 2022 р.

Таким чином, частка основних засобів в основних засобах банку зменшилась з 98,26% до 97,80%. Слід зазначити, що частка зношених основних засобів банку протягом досліджуваного періоду зростала: у 2021 році вона становила 46,58%, у 2022 році - 51,41%, а у 2023 році - 59,6%.

Наступним кроком в оцінці джерел формування фінансових ресурсів банку є дослідження складу, структури, динаміки та структурної динаміки його ліквідних активів, тобто оборотних активів (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Склад, структура та динаміка оборотних активів як об'єкту розміщення фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
Запаси:	79229	34,98	115206	47,05	84257	29,27
- виробничі запаси	62877	79,36	77275	67,08	65515	77,76
- незавершене в-во	2665	3,36	1918	1,66	2293	2,72
- готова продукція	13238	16,71	35678	30,97	16199	19,23
- товари	448	0,57	335	0,29	250	0,30
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	80652	35,61	72047	29,42	79736	27,70
Дебіторська заборгованість за розрахунками						
- з бюджетом	514	0,23	879	0,36	0	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	19540	8,63	13404	5,47	6225	2,16
Грошові кошти та їх еквіваленти	46538	20,55	43314	17,69	117663	40,87
Усього	226473	100,00	244850	100,00	287881	100,00

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

Аналіз даних таблиці 2.6 показує, що оборотні активи банку стабільно зростають: порівняно з 2021 роком вони збільшилися на 18377 тис. грн у 2022 році та на 43031 тис. грн у 2023 році порівняно з 2022 роком, склавши на кінець року 287881 тис. грн. Така тенденція до зростання свідчить про те, що активи компанії ефективно структуровані.

У період з 2021 по 2023 рік загальний обсяг запасів АТ КБ «ПриватБанк» збільшився. Так, у 2022 році порівняно з 2021 роком він збільшився на 35977 тис. грн, а у 2023 році порівняно з 2022 роком зменшився на 30949 тис. грн; у 2022 році частка запасів у загальному обсязі оборотних активів компанії

становила 47,05%, що було найвищим показником цього року. Аналізуючи запаси установи, варто зазначити, що найбільшу частку займали виробничі запаси: 79,36% у 2021 році, 67,08% у 2022 році та 77,76% у 2023 році. Відповідно, вартість запасів матиме загальну тенденцію до зростання.

У 2022 році вони зросли на 14398 тис. грн порівняно з 2021 роком, а у 2023 році зменшилися на 11760 тис. грн порівняно з 2022 роком. Запаси у вигляді незавершеного виробництва зменшилися з 2665 тис. грн у 2021 році до 2293 тис. грн у 2023 році, а їхня частка в загальних запасах також зменшилася з 3,36% до 2,72% відповідно.

Фінансова установа має високу вартість запасів готової продукції, яка зросла на 22440 тис. грн до 35678 тис. грн у 2022 році та зменшилася на 19479 тис. грн до 16199 тис. грн у 2023 році.

Баланс містить інформацію про основні показники діяльності. Для аналізу були взяті дані за 2021-2023 роки (Табл. 2.7).

Згідно з вертикальним аналізом активів банку у 2021-2023 роках, представленим у таблиці 2.7, можна зробити висновок, що запаси є найбільшою складовою балансу у 2021-2023 роках, складаючи від 32% до 46% загальних активів. Це можна пояснити орієнтацією на продаж готових банківських продуктів та надання післяпродажного обслуговування. Грошові кошти та їх еквіваленти (від 2,2% до 5,67%) та основні засоби також становлять значну частину активів банку.

Проте найбільшу питому вагу в структурі активів займає дебіторська заборгованість, частка якої завжди була вище 40-53%. Наявність великої кількості дебіторської заборгованості в структурі активів банківської установи сама по собі є негативним явищем, оскільки кошти можуть потрапляти в обіг.

Тому для банківської установи дуже важливо, щоб клієнти банку підписували і вчасно виконували договори, оскільки будь-яке порушення умов оплати вплине на фінансові ресурси для подальших продажів і надання банківських послуг іншим контрагентам.

Вертикальний аналіз активів балансу АТ КБ «ПриватБанк», 2021-2023 рр.

Актив	2021	2022	2023	2021	2022	2023
I. Необоротні активи						
Незавершені капітальні інвестиції	-	-	-	-	-	-
Основні засоби	705,7	1172,3	1514,6	6,14%	5,25%	4,62%
первісна вартість	735,1	1402	2071,7	6,40%	6,28%	6,32%
знос	29,4	229,7	557,1	0,26%	1,03%	1,70%
Усього за розділом I	705,7	1172,3	1514,6	6,14%	5,25%	4,62%
II. Оборотні активи						
Запаси	4690,8	7175,2	15198,8	40,82%	32,15%	46,38%
у тому числі готова продукція	4659,4	-	15198,8	40,54%	-	46,38%
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги		11897,2	13689,8	0,00%	53,31%	41,77%
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	4709	-	-	40,97%	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1034,9	663	660,4	9,00%	2,97%	2,02%
Гроші та їх еквіваленти	253,1	1266,4	1418,6	2,20%	5,67%	4,33%
Інші необоротні активи	99,2	142,7	290,5	0,86%	0,64%	0,89%
Усього за розділом II	10787	21144,5	31258,1	93,86%	94,75%	95,38%
III. Необоротні активи, утримуванні для продажу, та групи вибуття						
Баланс	11492,7	22316,8	32772,7	100,00	100,00	100,00

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

У таблиці 2.8 наведено вертикальний аналіз зобов'язань банку з 2021 по 2023 рік.

З даних таблиці 2.8 можна зробити висновок, що найбільшу частку в структурі боргу у 2021-2023 роках становили нерозподілений прибуток, поточні зобов'язання за товари та послуги та інші поточні зобов'язання: нерозподілений прибуток протягом трьох років становив 52-67% корпоративних джерел фінансування. Це позитивне явище, який свідчить про те, що банки використовують власні кошти переважно у вигляді прибутку і не мають високого боргового навантаження.

Вертикальний аналіз пасивів балансу АТ КБ «ПриватБанк», 2021-2023 рр.

Пасив	2021, тис. грн.	2022, тис. грн.	2023, тис. грн.	2021	2022	2023
I. Власний капітал						
Зареєстрований(пайовий) капітал	100	100	100	0,87%	0,45%	0,31%
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	6039,5	14202,2	22206,8	52,55%	63,64%	67,76%
Усього за розділом I	6139,5	14302,2	22306,8	53,42%	64,09%	68,07%
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення						
III. Поточні зобов'язання						
Поточна кредиторська заборгованість за:						
товари, роботи, послуги	2753	3742,9	8316,8	23,95%	16,77%	25,38%
розрахунками за бюджетом	1325,7	-	-	11,54%	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1325,7	-	-	11,54%	-	-
Інші поточні зобов'язання	1274,5	4271,7	2149,1	11,09%	19,14%	6,56%
Усього за розділом III	5353,2	8014,6	10465,9	46,58%	35,91%	31,93%
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття						
Баланс	11492,7	22316,8	32772,7	100,00%	100,00%	100,00%

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

Наразі частка кредитів за товари, продукцію та послуги коливається між 16% та 25%, що свідчить про те, що джерелом кредитування є кошти, сплачені постачальникам послуг. Фінансові установи, зазвичай, не покладаються на довгострокову заборгованість.

У таблиці 2.9 представлений аналіз активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 роки. За цими даними можна зазначити значний зріст зносу основних засобів. Наприклад, у 2023 році порівняно з 2021 роком знос основних засобів збільшився на 1794% або майже у 18 разів, що вказує на включення в діяльність банку основних засобів з короткими строками амортизації.

Горизонтальний аналіз активів балансу за 2021-2023 рр.

Актив	2021, тис грн.	2022, тис грн.	2023, тис грн.	2022/2021	2023/2022	2023/2021
I. Необоротні активи						
Незавершені капітальні інвестиції	-	-	-	-	-	-
Основні засоби	705,7	1172,3	1514,6	66,12%	29,20%	114,62%
первісна вартість	735,1	1402	2071,7	90,72%	47,77%	181,83%
знос	29,4	229,7	557,1	681,29%	142,53%	1794,90%
Усього за розділом I	705,7	1172,3	1514,6	66,12%	29,20%	114,62%
II. Оборотні активи						
Запаси	4690,8	7175,2	15198,8	52,96%	111,82%	224,01%
у тому числі готова продукція	4659,4	-	15198,8	-	-	226,20%
Поточні біологічні активи	-	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги		11897,2	13689,8		15,07%	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	4709	-	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1034,9	663	660,4	-35,94%	-0,39%	-36,19%
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	253,1	1266,4	1418,6	400,36%	12,02%	460,49%
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-
Інші необоротні активи	99,2	142,7	290,5	43,85%	103,57%	192,84%
Усього за розділом II	10787	21144,5	31258,1	96,02%	47,83%	189,78%
III. Необоротні активи, утримуванні для продажу, та групи вибуття						
Баланс	11492,7	22316,8	32772,7	94,18%	46,85%	185,16%

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

Також варто відзначити позитивну динаміку у грошових активах та їх еквівалентах. У 2023 році в порівнянні з 2021 роком відповідна показник збільшився на 460%, що вказує на зріст високоліквідних коштів. Загалом,

розмір балансу банку стабільно збільшувався і за три роки зріс на 185,16%. Це свідчить про розширення ділової активності банку.

У таблиці 2.10 представлено горизонтальний аналіз зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» за період з 2021 по 2023 роки.

Таблиця 2.10

Горизонтальний аналіз пасивів балансу за 2021-2023 рр.

Пасив	2021, тис грн.	2022, тис грн.	2023, тис грн.	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
I. Власний капітал						
Зареєстрований(пайовий) капітал	100	100	100	0,00%	0,00%	0,00%
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	6039,5	14202,2	22206,8	135,16%	56,36%	267,69%
Усього за розділом I	6139,5	14302,	22306,	132,95%	55,97%	263,33%
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	-	-	-	-	-	-
III. Поточні зобов'язання						
Короткострокові кредити банків	-	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:						
товари, роботи, послуги	2753	3742,9	8316,8	35,96%	122,20%	202,10%
розрахунками за бюджетом	1325,7	0	0	-100,00%	0,00%	-100,00%
у тому числі з податку на прибуток	1325,7	0	0	-100,00%	0,00%	-100,00%
Інші поточні зобов'язання	1274,5	4271,7	2149,1	235,17%	-49,69%	68,62%
Усього за розділом III	5353,2	8014,6	10465,	49,72%	30,59%	95,51%
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-	-
Баланс	11492,	22316,	32772,	94,18%	46,85%	185,16%

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

За три роки нерозподілений прибуток у 2023 році був на 267% більшим, ніж у 2021 році. Водночас короткострокові позики на оплату послуг, товарів та робіт зросли на 202% у 2023 році порівняно з 2021 роком.

Таким чином, банк збільшує нерозподілений прибуток швидше, ніж короткострокові позики. Проаналізуємо показники фінансової стійкості,

рентабельності та ліквідності. Прибуток від реалізації продукції відображає прибуток компанії від реалізації продукції (грн.). Значення цього показника є позитивним, оскільки бізнес є прибутковим. Рекомендується розраховувати коефіцієнт ліквідності, який є відносним аналітичним показником. Наведені вище дані свідчать про те, що рівень платоспроможності АТ КБ «ПриватБанк» та його здатність виконувати свої короткострокові боргові зобов'язання є позитивними та покращуються.

Цей коефіцієнт є комплексним показником, який характеризує загальну ефективність фінансово-господарської діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Якщо показник має тенденцію до зростання і його значення є високим, це свідчить про те, що потенційні продуктивні сили є великими і незалежними від зовнішніх джерел фінансування. Якщо значення показника низьке або від'ємне, це може свідчити про зміну рушійних сил. Порогове значення має бути не менше 0,5.

Таблиця 2.11

Аналіз показників фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк», 2021-2023 рр

Найменування показника	Оцінка показника за динамікою	2021	2022	2023	Відносне відхилення, (%)	
					2021/2023	2022/2023
Коефіцієнт автономності	збільшення	0,75	0,79	0,78	0,03	0,03
Маневреність робочого капіталу	за планом	1,543	1,045	0,54	0,77	0,52
Коефіцієнт фінансової залежності	зменшення	1,42	1,38	1,39	0,06	0,06
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	збільшення	0,11	0,13	0,29	0,04	0,17
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	зменшення	0,38	0,32	0,21	0,02	0,06
Коефіцієнт поточних зобов'язань	збільшення	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	зменшення	0,50	0,42	0,28	0,05	0,08
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	збільшення	0,19	0,26	0,46	0,06	0,18
Коефіцієнт фінансової стабільності	збільшення	2,45	2,89	3,76	0,32	0,81

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

Коефіцієнт фінансової стійкості вказує на здатність погашати запозичення власними коштами. Коефіцієнт достатності капіталу 1 і більше свідчить про те, що власні кошти банку перевищують її позикові кошти і вона є фінансово стійкою. Станом на 2023 рік коефіцієнт достатності капіталу становив 3,76, що свідчить про високий ступінь фінансової стійкості. Коефіцієнт відображає співвідношення стабільних джерел фінансування до загального обсягу фінансування. Поріг для цього показника - 0,85 або вище.

За досліджуваний період його значення коливається від 0,95 у 2021 році до 0,69 у 2023 році і не повністю відповідає нормативу. Концентрація позикового капіталу має тенденцію до зростання, зменшившись на 22,96% у 2023 році порівняно з 2021 роком та збільшившись на 680,75% у 2023 році порівняно з 2022 роком. Ця позитивна тенденція відображається у зменшенні коефіцієнта ефективності використання капіталу до нормативного рівня: у 2022 році цей показник збільшиться на 0,06%, а у 2023 році - на 0,15%. Коефіцієнт левериджу показує, якою мірою банки покладаються на власний капітал для формування активів і наскільки вони є незалежними від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт має стабільну тенденцію до зростання, що є позитивним показником і свідчить про те, що АТ КБ «ПриватБанк» не є сильно залежним від зовнішніх джерел фінансування. Нормативне значення цього показника має бути не менше 0,1. Згідно з отриманими даними, цей показник протягом аналізованого періоду був вищим за 0,1.

Це свідчить про те, що у 2021 році 45% усіх ліквідних активів АТ КБ «ПриватБанк» було профінансовано за рахунок власних коштів, у 2022 році - 72%, а у 2023 році - 38%. Ефективність використання власного оборотного капіталу - це частина власного оборотного капіталу, яка існує у формі грошових коштів і має абсолютну ліквідність.

2.3. Оцінка залучених і запозичених ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»

У процесі виконання мобілізаційної функції, банки залучають вільні гроші населення та підприємств для їх подальшого перетворення у банківський капітал. Основна частина цього капіталу формується через залучення та запозичення ресурсів, а не власних коштів банку. Залучені грошові кошти утворюють депозитний портфель банку, який є важливим елементом його капіталу. Оптимізація структури та ризику цього портфеля має велике значення для банків.

Проведемо аналіз депозитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк», який наразі є державною власністю та має системне значення в українській банківській системі.

Банк залучає різні види коштів, включаючи залишки на поточних і бюджетних рахунках клієнтів, депозити від фізичних та юридичних осіб, депозити до запитання, кошти на пластикових картках та кредиторську заборгованість. У банківській практиці ці кошти вважаються депозитними зобов'язаннями [73, с. 108].

На рис. 2.5. подана структура зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» за 2023 р.

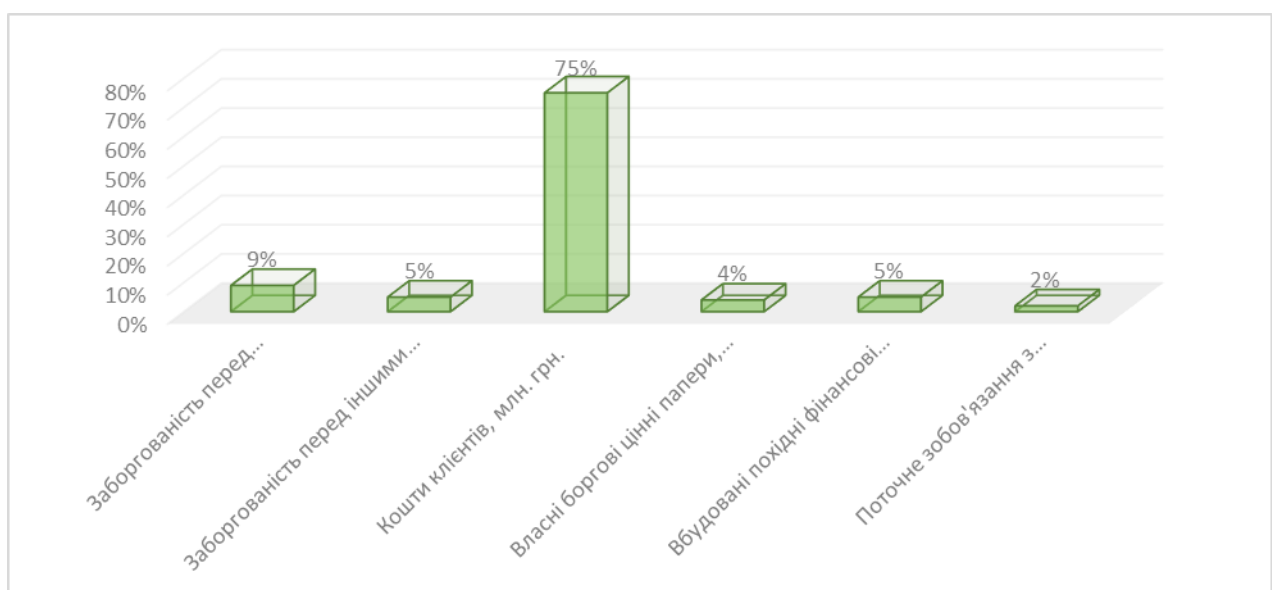

Рис. 2.5. Структура зобов'язань АТ КБ «Приват банк» за 2023 р.

Джерело: побудовано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

Проаналізувавши діаграму за період 2021-2023 рр., можна зазначити, що найбільший обсяг зобов'язань у АТ КБ «ПриватБанк» припадає на кошти клієнтів, що свідчить про те, що основним джерелом залучених ресурсів банку є гроші вкладників.

На рис. 2.6 зображена динаміка зміни обсягів коштів клієнтів АТ КБ «Приват Банк» в період 2021-2023 р.

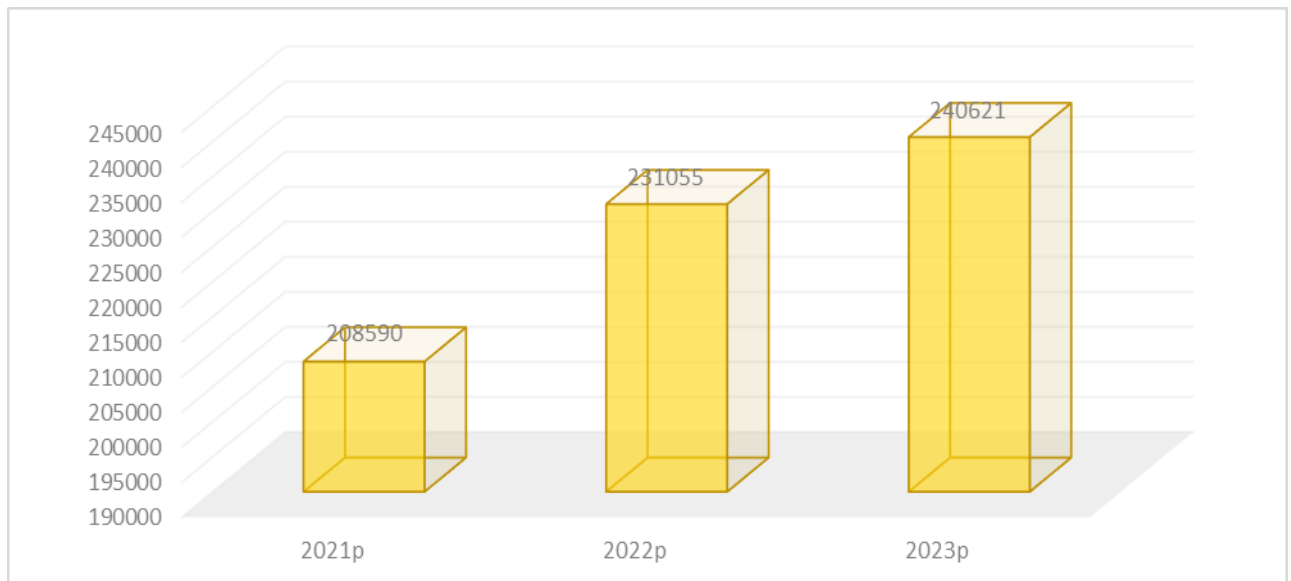

Рис. 2.6. Динаміка зміни обсягів коштів клієнтів АТ КБ «Приват Банк» за 2021- 2023

Джерело: побудовано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

За період, проаналізований на графіку, можна побачити зростання депозитного портфеля банку. З 2021 по 2023 рік цей портфель збільшився на 15% або на 32 млн гривень. Станом на 1 січня 2023 року в депозитний портфель входять 6811 млн гривень строкових депозитів юридичних осіб та 95 млн гривень строкових депозитів фізичних осіб (порівняно з 7963 млн гривень та 111 млн гривень станом на 1 січня 2022 р.). Також у цей портфель входять 248 млн гривень поточних депозитів юридичних осіб та 26 млн гривень поточних депозитів фізичних осіб (порівняно з 291 млн гривень та 31 млн гривень станом на 1 січня 2022 р.). Ці кошти були розміщені на рахунках клієнтів кіпрської філії банку та конвертовані в акції під час націоналізації у 2016 році.

Депозити поділяються на поточні (на вимогу) та строкові. Залишки коштів на поточних рахунках є грошовими сумами, які на даний момент власники цих рахунків можуть витратити або зняти за своїм волевиявленням у будь-який момент [76, с. 24].

До депозитів до запитання, також відомих як онкольні депозити, входять різноманітні види коштів:

1. Залишки коштів на поточних рахунках клієнтів.
2. Кошти місцевого бюджету та позабюджетних фондів.
3. Кошти на кореспондентських рахунках в інших банках.
4. Кошти на рахунку банку в інших банках.
5. Суми на рахунках, що використовуються для розрахунків (наприклад, не витрачені залишки за акредитивами, обмеженими чековими книжками).
6. Грошові кошти, що знаходяться на спеціальних рахунках замовників під час розрахунків за капітальними інвестиціями в конкретний об'єкт.
7. Внески населення, які можна зняти за запитом, без обмежень [77, с. 168].

Звичайно, витрати на підтримку поточних рахунків зазвичай є найменшими, що робить їх найдешевшим ресурсом. Підвищення їх відсоткової частки у загальній ресурсній базі призводить до зменшення витрат на відсотки і загалом знижує витрати. Однак, прогнозувати зміни в залишках депозитів до запитання складно, і саме цей тип ресурсів є найбільш непостійним елементом [77, с. 168].

Велика частка цих депозитів істотно зменшує ліквідність банку. За практикою, оптимальний відсоток депозитів до запитання у ресурсній базі повинен бути не більше 30%.

Строкові депозити – це вклади, що утримуються в банку на певний термін. Якщо депозит був знятий передчасно, власник втрачає частину відсотків, які є значно вищими, ніж у випадку поточних рахунків [55, с. 378].

АТ КБ «ПриватБанк» пропонує широкий спектр вкладів для юридичних та фізичних осіб, включаючи накопичувальні, ощадні та універсальні вклади.

Строкові вклади є більш перевагою для банків, оскільки вони є більш стабільними і дозволяють зручніше планування банківських операцій.

У таблиці 2.12 представлена структура грошових вкладів у АТ КБ «ПриватБанк» за видами вкладників та видами вкладів за період 2021-2023 років.

Таблиця 2.12

Структура грошових вкладів АТ КБ «Приват Банк» за 2021-2023 рр. за видами вкладників та видами вкладів

	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Фізичні особи:			
Строкові депозити, млн. грн.	109778	99168	102374
Поточні рахунки (до запитання), млн. грн.	72892	90827	125330
Юридичні особи:			
Строкові депозити, млн. грн.	11422	10626	14813
Поточні рахунки (до запитання), млн. грн.	36785	39822	69935
Державні організації:			
Поточні рахунки (до запитання), млн. грн.	178	178	256
Всього коштів клієнтів, млн. грн.	208590	231055	240621

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

З таблиці 2.12 видно, що протягом 2021 і 2022 років найбільший внесок у структуру вкладів становили строкові депозити фізичних осіб, займаючи 47% та 41% відповідно. Найбільша частка депозитного портфеля - 40% у 2023 році припадає на поточні рахунки фізичних осіб (депозити на вимогу).

Отже, можна відзначити, що фізичні особи становлять основну частину вкладників у АТ КБ «ПриватБанк». Їх внесок у депозитний портфель зріс з 73% у 2023 році до 79% у 2021 та 2022 роках.

Щодо структури корпоративних депозитів, слід зазначити, що протягом аналізованого періоду строкові депозити утримувалися на рівні від 4% до 5% у структурі депозитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк». Водночас частка поточних рахунків (депозитів на вимогу) зросла з 17% у 2021 році до 22% у 2023 році.

Слід відзначити, що строкові депозити також можуть бути розділені. У випадку АТ КБ «ПриватБанк» ця категоризація охоплює вклади:

- на вимогу до 1 місяця,
- 1-3 місяці,
- 3-12 місяців,
- 12 місяців до 5 років,
- 5 років і більше.

У табл. 2.13. наведена структура строкових депозитів банку за період 2021-2023 років.

Таблиця 2.13

Структура строкових депозитів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2023 рр.

Тип вкладу	2021 р.	2022 р.	2023 р.
До запитання та до 1 місяця	40,33	43,91	41,95
1-3 місяці	13,12	17,62	17,49
3-12 місяців	39,76	32,75	38,89
12 місяців-5 років	6,71	5,72	1,63
Понад 5 років	0,08	0,00	0,03
Всього	100,00	100,00	100,00

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

З таблиці 2.13 видно, що протягом аналізованого періоду найбільші частки в структурі депозитів АТ КБ «ПриватБанк» займали депозити на вимогу (40-42%) та депозити зі строком погашення 3-12 місяців (33-39%). Частка депозитів зі строком погашення 1-5 років мала тенденцію до зменшення - з 6,7% у 2021 році до 1,6% у 2023 році.

Використання кредитів, що надає Національний банк України, показує тенденцію до зменшення: на 2577 млн грн у 2021 році, 2096 млн грн у 2022 році, та 7721 млн грн у 2023 році.

Серед видів кредитів, які АТ КБ «ПриватБанк» отримував від Національного банку України, переважали довгострокові кредити, а короткострокові кредити за цей період не були використані.

У грудні 2020 року АТ КБ «ПриватБанк» отримав короткостроковий кредит рефінансування від НБУ на суму 1500 млн грн з умовою повернення у січні 2021 року за процентною ставкою 16,5% річних. Цей кредит був повністю погашений у відповідності з умовами договору. Протягом 2021 та 2022 років процентні ставки за траншами довгострокових кредитів рефінансування НБУ коливалися від 14,25% до 16% річних. Згідно з умовами угод, строки погашення залишків за траншами були визначені на період з травня 2019 року до лютого 2020 року. Загальна сума платежів на користь НБУ станом на 31 грудня 2022 та 2021 років становила 7621 мільйон гривень (9689 мільйонів гривень на 31 грудня 2021 року). Погашення цієї заборгованості проводилося поступово, враховуючи ліквідність банку в гривні та інші фактори, що могли впливати на виконання зобов'язань перед клієнтами.

У грудні 2021 року АТ КБ «ПриватБанк» підписав 10-річний рамковий кредитний договір та 10-річний рамковий кредитний договір репо з НБУ. Ці угоди надають банку доступ до кредитів рефінансування, кредитів наступного дня та кредитів репо під заставу державних цінних паперів за потреби. Процентні ставки за кредитами овернайт та короткостроковими кредитами рефінансування встановлюються відповідно до правил процентної політики НБУ і залишаються незмінними протягом строку дії кредиту. Процентні ставки за довгостроковими кредитами рефінансування встановлюються на рівні облікової ставки НБУ плюс щонайменше два процентних пункти і можуть змінюватися у разі зміни облікової ставки НБУ. Процентні ставки за кредитами репо встановлюються на рівні не нижче облікової ставки НБУ плюс 2 процентних пункти [46].

Інші фінансові зобов'язання АТ КБ «ПриватБанк» включають у себе кошти на розрахункових рахунках, заборгованість перед кредиторами, резерви для очікуваних кредитних втрат за кредитними зобов'язаннями та інші подібні фінансові зобов'язання.

Отже, структура депозитних коштів за розрахунковий період виявилась різноманітною. Найбільшу частку в структурі депозитів АТ КБ «ПриватБанк»

становили кошти на вимогу (40-42%) та депозити зі строком погашення 3-12 місяців (33-39%). Частка депозитів зі строком погашення 1-5 років зменшилася з 6,7% у 2021 році до 1,6% у 2023 році. Банк надає широкий спектр вкладів для різних типів клієнтів – юридичних та фізичних осіб, включаючи накопичувальні, ощадні та універсальні вклади. Протягом 2021-2023 років, основними вкладниками АТ КБ «Приват Банк» були фізичні особи, які вкладали кошти на строкові та поточні рахунки. Це вказує на важливість ринку депозитних послуг у забезпеченні ефективності банківської діяльності. Достатнє фінансування від фізичних та юридичних осіб дозволяє банкам успішно здійснювати свої кредитні операції, що є запорукою їх фінансової стабільності та надійності, а також стабільного розвитку банківської системи в цілому. Тому важливим є впровадження заходів для збільшення обсягів залучених коштів банками через поліпшення роботи з надання депозитних послуг.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

3.1. Планування ресурсної бази АТ КБ «ПриватБанк» у сучасних умовах

Українська практика функціонування банківського сектору потребує розробки та постійного вдосконалення ефективних інструментів планування та управління власними фінансовими ресурсами банків. Часті зміни в нормативно-правовій базі, що регулює питання капіталу та функціонування фінансового ринку, не дають змоги банківським установам повною мірою оцінити ефективність попередніх управлінських рішень. У багатьох українських банках управління капіталом обмежується дотриманням регуляторних вимог, а менеджмент цих банків часто не розглядає власні кошти як самостійний об'єкт управління.

Світова банківська практика вже накопичила значний досвід управління капіталом. Однак через особливості банківських систем розвинених країн інструменти та методи, що використовуються в цій практиці, можуть бути не зовсім прийнятними для українських банків. У цьому контексті об'єктами управління є абсолютний розмір капіталу, нормативи капіталу першого та другого рівнів, структура капіталу кожного рівня, вартість мобілізації капіталу та його прибутковість.

АТ КБ «ПриватБанк» є провідною українською фінансовою установою, що надає широкий спектр послуг для різних клієнтів. Банк активно розвиває роздрібний сегмент і надає послуги для малих і середніх підприємств. Ключові джерела банку складаються переважно з коштів фізичних осіб в національній валюті, зокрема з поточних рахунків.

Стратегічною метою АТ КБ «Приватбанк» є підвищення якості кредитного портфеля роздрібногo бізнесу та МСП. Банк має потужну

транзакційну платформу Приват24, яка ефективно обробляє операції по рахунках клієнтів у всіх сегментах і генерує високий рівень комісійних доходів.

Окрім онлайн-сервісів, ПриватБанк має розгалужену мережу відділень, банкоматів та терміналів самообслуговування, що охоплює всю країну, окрім тимчасово окупованих територій. Пріоритетними напрямками діяльності ПриватБанку є: підвищення якості обслуговування клієнтів відповідно до законодавства, покращення якості кредитного портфеля, вдосконалення та розвиток банківських продуктів і послуг, оптимізація інфраструктури. Однак пріоритетами АТ КБ «ПриватБанк» як державного банку в Україні в умовах воєнного стану та після його завершення є активне забезпечення фінансової стабільності країни, підтримка та забезпечення стабільності банківського сектору, фінансування пріоритетних галузей економіки та забезпечення безперебійного функціонування об'єктів критичної інфраструктури, в тому числі об'єктів державної власності.

Глобальні технології Big Data Analytics стали необхідним інструментом для сучасних банків у вдосконаленні процесів планування та оптимізації ресурсів. АТ КБ «ПриватБанк», провідний фінансовий інститут, може впровадити цю стратегію, використовуючи передові інструменти та технології аналітики.

Використання Big Data Analytics для розподілу ресурсів є сучасною стратегією, яку АТ КБ «ПриватБанк» може застосувати для вдосконалення процесів планування. Використовуючи передові інструменти та технології аналітики, банк може отримати цінну інформацію про поведінку клієнтів, ринкові тенденції та внутрішні операції [7].

Big Data Analytics може допомогти банку оптимізувати розподіл ресурсів за допомогою:

- виявлення моделей і тенденцій у вподобаннях клієнтів;
- прогнозування попиту на різноманітні банківські продукти та послуги;
- підвищення операційної ефективності та економічності;
- персоналізація клієнтського досвіду та пропозицій.

Впровадження Big Data Analytics може дозволити АТ КБ «ПриватБанк» приймати рішення на основі даних, які підвищують ефективність стратегій планування ресурсів, що в кінцевому підсумку призведе до покращення фінансових показників і задоволеності клієнтів. Цей стратегічний підхід узгоджується з прагненням банку використовувати інноваційні технології для забезпечення сталого зростання та конкурентоспроможності в динамічній банківській галузі.

Впровадження методів управління ризиками має важливе значення для АТ КБ «ПриватБанк» для збереження своєї ресурсної бази та забезпечення довгострокової фінансової стабільності.

Завчасно визначаючи, оцінюючи та зменшуючи ризики, банк може захистити свої активи, репутацію та загальну безперервність діяльності.

Інструменти управління ризиками, що застосовуються банком, наступні:

- проведення регулярних оцінок ризиків та аудитів;
- розробка комплексної політики та процедур управління ризиками;
- посилення заходів кібербезпеки для захисту від витоку даних і шахрайства;
- створення планів на випадок можливих криз або збоїв.

Запровадження надійної системи управління ризиками може допомогти АТ КБ «ПриватБанк» подолати невизначеність у банківському секторі, дотримуватися нормативних вимог і зберегти довіру зацікавлених сторін. Розставляючи пріоритети в управлінні ризиками, банк може ефективно збалансувати ризик і винагороду в діяльності з планування ресурсів, забезпечуючи стабільне зростання і стійкість з мінливою динамікою ринку.

Адаптація до регуляторних змін у банківському секторі має вирішальне значення для того, щоб АТ КБ «ПриватБанк» залишався відповідним і конкурентоспроможним у регуляторному середовищі, що швидко розвивається.

Будучи універсальним банком, що працює в роздрібному сегменті, банк повинен бути в курсі регуляторних змін і відповідно коригувати свої стратегії планування ресурсів.

Основні міркування щодо адаптації до нормативних змін включають:

- моніторинг оновлень банківського законодавства та правил;
- приведення розподілу ресурсів у відповідність до нормативних вимог;
- підвищення прозорості та підзвітності фінансової звітності;
- передбачення та вирішення потенційних регуляторних ризиків і проблем.

Активно реагуючи на нормативні зміни, АТ КБ «ПриватБанк» може підтримувати свою репутацію відповідальної та надійної фінансової установи, зберігаючи операційну ефективність та стійкість. Адаптація до регуляторної динаміки має важливе значення для того, щоб банк зберіг свою конкурентоспроможність, зміцнив довіру зацікавлених сторін і стимулював довгострокове створення вартості в банківському секторі.

На основі інформації про структуру ресурсної бази АТ КБ «Приват Банк» було здійснено прогнозування на майбутній період. Прогнози були розраховані за допомогою методу середнього темпу зростання показників. Результати розрахунків відображені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Прогнозована структура ресурсної бази фізичних осіб АТ КБ «Приват Банк» на майбутній період

Кошти клієнтів: мли гри.	2021 р.	Питома вага,%	2022 р.	Питома вага,%	Темп росту, %	2023 р.	Питома вага,%	Темп росту, %
До запитання та до 1 місяця	64 877	40,33	88 236	43,91	136,01	78 597	41,95	89,08
1-3 місяці	21 113	13,12	35 395	17,62	167,65	32 774	17,49	92,59
3-12 місяців	63 956	39,76	65 806	32,75	102,89	72 869	38,89	110,73
12 місяців-5 років	10 801	6,71	11 494	5,72	106,42	3 049	1,63	26,53
Всього	160868	100	200936	100	124,91	187353	100	93,24

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

Як видно з таблиці 3.1, протягом останніх років основними компонентами в структурі ресурсної бази АТ КБ «ПриватБанк» були кошти на вимогу та кошти строком до одного місяця, на які припадало 40,33% у 2021 році, 43,91% у 2022 році та 41,95% у 2023 році. 2021, 2022 та 2023 роки.

Другим за величиною компонентом у структурі ресурсної бази у 2021, 2022 та 2023 роках були кошти зі строком погашення 3-12 місяців - 39,76%, 32,75% та 38,89% відповідно. Упродовж аналізованого періоду найменшою складовою ресурсної бази були кошти зі строком погашення понад п'ять років (менше 1% щороку).

На основі розрахунків можна зазначити, що у найближчому прогнозованому періоді структура ресурсної бази, подібно до попередніх років, буде характеризуватися великою часткою вкладів до запитання та строком до 1 місяця, яка складе 41,85%, а також вкладів строком 3-12 місяців з часткою 36,82%. Очікується, що депозити зі строком погашення понад п'ять років становитимуть менше 1% у структурі депозитів.

Прогнозована структура наочно зображена на рис. 3.1.

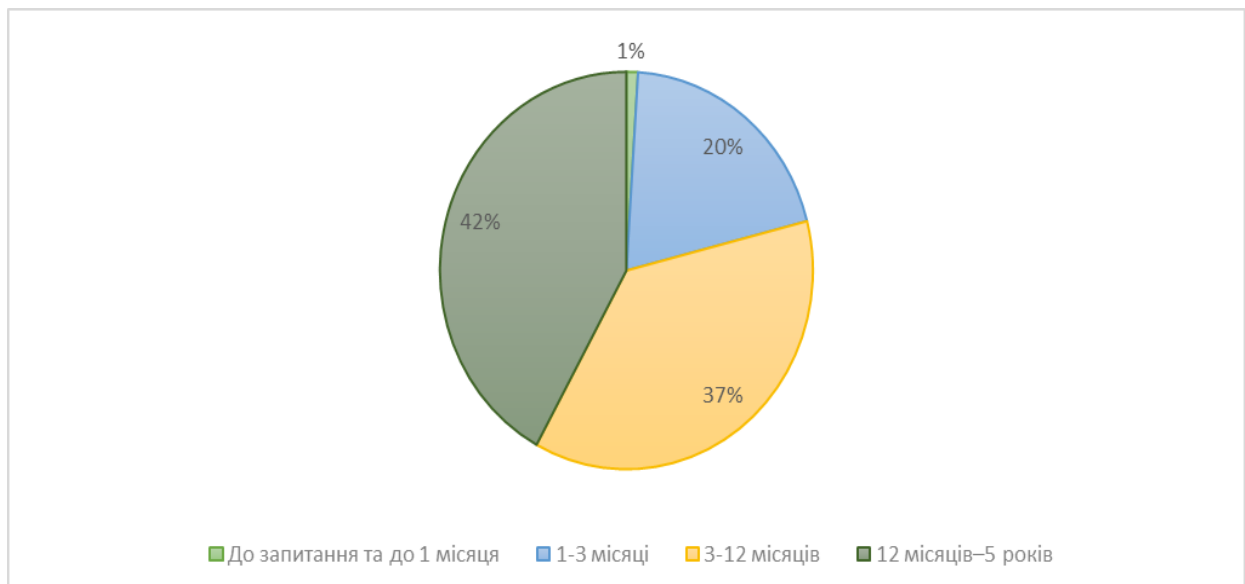

Рис. 3.1. Прогнозована структура ресурсної бази фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» на майбутній період

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

Важливо відзначити, що через те, що вклади з строком понад 5 років становлять менше 1% у структурі ресурсів АТ КБ «Приват Банк», ми не враховуватимемо їх при розрахунку прогнозних значень.

3.2. Оптимізація структури фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»

Наявність розвинуеного ринку цінних паперів є важливою умовою для економічного розвитку держави, яка спрямована на ринковий тип економіки. Зараз можна стверджувати, що фондовий ринок України вже пройшов етап утвердження. Комерційні банки, безсумнівно, відіграють важливу роль у цьому процесі. Однак, більшість вітчизняних банків постійно стикаються з високим рівнем невизначеності та ризику у управлінні інвестиційним портфелем. Ця проблема стає все більш значущою в останні роки. Як відомо, головною метою здійснення інвестиційної діяльності банку є отримання прибутку у майбутньому у будь-якій формі. Крім того, інвестиційний портфель банку виконує ряд інших функцій, таких як підтримка ліквідності, зниження ризиків та забезпечення гнучкості управління активами.

Результати аналізу фінансово-економічної та інвестиційної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» підтверджують, що хоча банк знаходиться на ефективному шляху розвитку, інвестиційний портфель вимагає певних поліпшень. Головна мета удосконалення інвестиційного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» повинна бути спрямована на досягнення ідеального фінансового балансу, забезпечуючи рівновагу. Балансований тип інвестиційного портфеля передбачає рівну обережність ризику та стабільності, де невдачі у одних інвестиціях можуть бути збалансовані успіхами в інших.

Основні напрямки наближення існуючого інвестиційного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» до збалансованого стану, зокрема: підтримка загальної стратегії банку та балансування між часового портфеля. При виборі проєктів

для формування ефективного інвестиційного портфеля важливо забезпечити позитивний вплив на інші альтернативні точки росту й розвитку банку. Це дозволить зберігати позиції завдяки диверсифікації та зробить їх більш гнучкими та мобільними. Балансування міжчасового портфеля, а саме довгострокових та середньострокових напрямів інвестування (1-2 роки), досягається шляхом модернізації існуючих активів [5].

Ціль банківської інвестиційної діяльності полягає в забезпеченні збереження коштів, доходності та ліквідності. Однак, для досягнення вищої доходності часто необхідно пожертвувати ліквідністю, що пов'язане з підвищеним рівнем ризику. Тому інвестиції мають бути розподілені різнобічно. Інвестиційна політика банку повинна включати в себе: визначення пріоритетних напрямків інвестування з урахуванням очікуваних доходів та ризику, підбір відповідних інвестиційних проєктів на цій основі; загальний обсяг довгострокових інвестицій за всіма активами банку; максимальний обсяг кредитів або інших видів інвестицій для одного позичальника; механізми реалізації інвестицій, включаючи можливості об'єднання коштів і участь у фінансово-промислових групах; методи контролю за реалізацією інвестицій та санкції за їх порушення.

Як відомо, збільшення різноманітності об'єктів інвестування допомагає зменшити ризик інвестицій. Цей підхід дозволяє спробувати контролювати ризик шляхом добору активів, доходи від яких мають низьку взаємозалежність. Диверсифікація вкладень є ключовим принципом управління портфелем інвестицій. Основна мета диверсифікації – збереження ризику портфеля інвестицій в межах інвестиційної стратегії, що використовується банком.

Диверсифікація інвестиційного портфеля є важливою стратегією покращення структури фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк». Диверсифікуючи інвестиції за різними класами активів, галузями та географічними регіонами, банк може зменшити ризики, пов'язані з нестабільністю ринку та економічними спадами. Аналіз динаміки та структури

інвестиційного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» підкреслив важливість диверсифікації для зменшення впливу специфічних ризиків.

Деякі ключові моменти, які слід враховувати для диверсифікації, включають:

- розподіл інвестицій між різними секторами;
- балансування між активами з високим і низьким ризиком;
- розгляд можливостей глобального ринку;
- регулярний перегляд і коригування портфеля відповідно до ринкових умов.

Реалізація диверсифікованої інвестиційної стратегії може допомогти АТ КБ «ПриватБанк» оптимізувати прибуток при мінімізації потенційних збитків.

Диверсифікацію інвестицій комерційного банку можна проводити шляхом розподілу за різними напрямками: об'єктами інвестування, галузями економіки, географічним розміщенням і строками утримання. Зазвичай вважається, що банк може інвестувати в акції, облигації та інші високоприбуткові цінні папери. Крім цього, до його портфелю інвестицій можуть входити довгострокові кредити та інші альтернативні форми вкладення капіталу, не обмежуючись лише цінними паперами.

Достатній обсяг цінних паперів у портфелі стимулює проведення наступного кроку – реалізацію галузевої та регіональної диверсифікації. Принцип галузевої диверсифікації полягає в уникненні дисбалансу у складі цінних паперів в одному і тому ж секторі. У визначених обставинах цінні папери часто мають вищу зв'язаність з певними регіонами, ніж об'єктами кредитування, тому диверсифікація на географічній основі, або просторова диверсифікація, була б доцільною у даному випадку.

Диференціювання цінних паперів за термінами погашення дозволяє знизити ризик коливання відсоткових ставок, що може призвести до змін у ринковій вартості цих паперів. Мікс цінних паперів з різними строками погашення в інвестиційному портфелі дозволяє ефективно управляти ними з метою забезпечення його рівноваги.

Диверсифікація портфеля має дві основні цілі. Одна з них – зменшення загального ризику. Якщо в портфелі присутні кілька активів і один з них несе збитки, інші можуть приносити прибуток, що в цілому допомагає зменшити загальний ризик портфеля. Диверсифікація сприяє зменшенню ризиків. Натомість того, щоб вкладати всі кошти лише в один сектор, що іноді може показувати не найкращі результати, диверсифікований портфель забезпечує можливість просуватися далі до досягнення поставленої мети.

Друга ціль диверсифікації портфеля полягає в тому, щоб досягти максимальної вигоди з ринків, які демонструють найкращі результати. Диверсифікація дозволяє не лише захистити портфель в разі поганої винагороди з деяких активів, а й отримати вигоду у випадку, коли деякі активи принесли видатні результати.

Традиційно вважають, що інвестиційний портфель вважається диверсифікованим, якщо він включає в себе акції і облігації. З розвитком фінансового ринку та зростанням витонченості інвесторів, вони також стали інвестувати у товарні та валютні ринки, а також у ринки нерухомості. Для зменшення ризику та збільшення прибутку, розподіл інвестицій між різними класами активів є корисним. Кожен клас має свої каталізатори і перешкоди, але їх поєднання допомагає зменшити ризики та сприяє стабільному управлінню інвестиційним портфелем, мінімізуючи великі коливання.

Ефективне управління ліквідністю має важливе значення для підтримки фінансової стабільності та виконання короткострокових зобов'язань. АТ КБ «ПриватБанк» добре забезпечено ліквідними ресурсами, що підкреслює важливість прогнозування та екстраполяції кількісних параметрів фінансових ресурсів.

Для посилення управління ліквідністю банк може розглянути такі стратегії:

- ефективний моніторинг та управління грошовими потоками;
- створення відповідних буферів ліквідності;
- проведення стрес-тестування ліквідності;

- диверсифікація джерел фінансування;
- підтримання адекватного рівня ліквідних активів.

Зосереджуючись на управлінні ліквідністю, АТ КБ «ПриватБанк» може забезпечити свою здатність протистояти непередбаченим фінансовим викликам і капіталізувати інвестиційні можливості.

Впровадження надійних стратегій управління ризиками є основоположним для збереження фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк». Встановивши інтегровану систему управління ризиками та створивши спеціалізовані підрозділи з управління різними ризиками, банк може ефективно знизити вплив економічних і фінансових ризиків.

Ключові міркування щодо впровадження стратегій управління ризиками включають:

- розробка комплексної політики управління ризиками;
- розвиток культури усвідомлення ризиків в організації;
- проведення регулярних оцінок ризиків і стрес-тестів;
- моніторинг і пом'якшення кредитних, ринкових, операційних ризиків і ризиків відповідності;
- узгодження практики управління ризиками із загальними стратегічними цілями банку.

Завдяки проактивному управлінню ризиками АТ КБ «ПриватБанк» може підвищити свою фінансову стабільність, стійкість і довгострокову стійкість у динамічному та складному банківському середовищі.

При формуванні фінансових ресурсів банку рекомендується надавати перевагу строковим вкладам, оскільки вони є стабільнішим джерелом фінансування, завдяки відсутності можливості вкладників вивести кошти в будь-який момент. Однак, важливо також не знехтувати вкладами до запитання, які є економічно вигідним інструментом для залучення коштів на вклади. З урахуванням цих факторів можна припустити, що оптимальна структура фінансових ресурсів банку складається з залишків на поточних рахунках на рівні 40% і строкових депозитів на рівні 60%. Будь-які зміни в цій структурі

депозитів впливають на рентабельність та рівень ризику банківських операцій [44].

На рис. 3.2 відображена динаміка структури фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за досліджуваний період з урахуванням прогнозу на майбутній період.

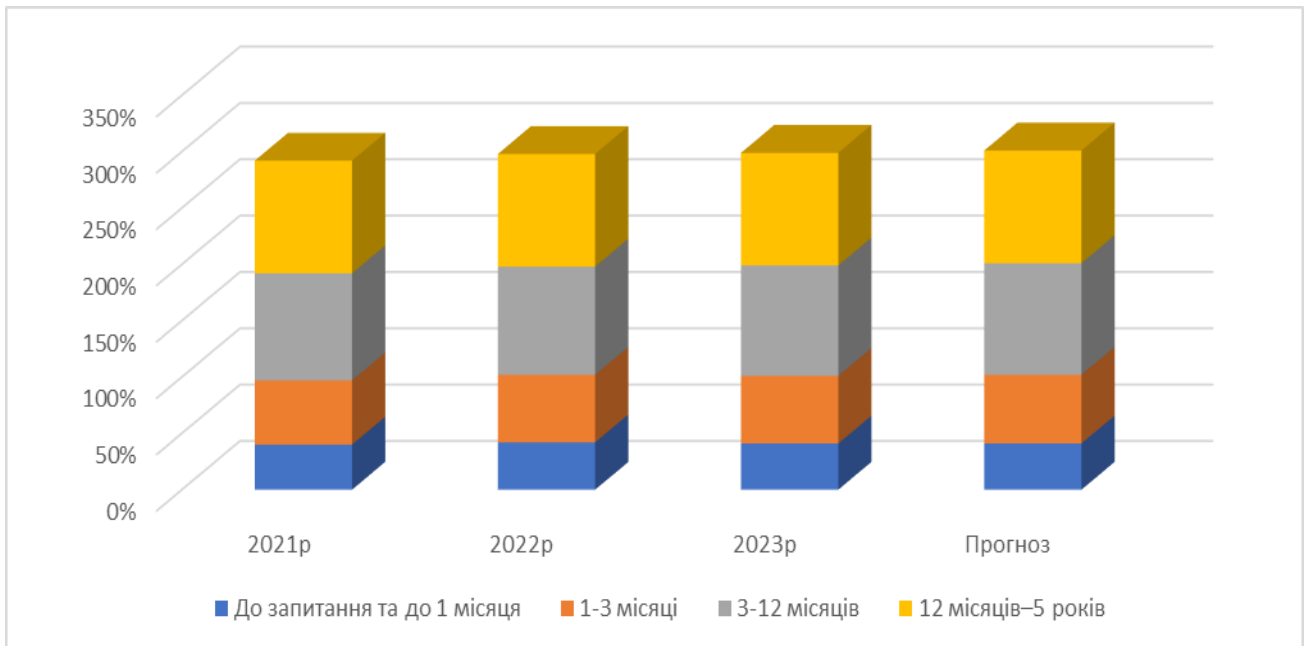

Рис. 3.2. Динаміка структури фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» у 2021-2023 рр. на прогностному періоді

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності Приватбанку [72]

Якщо припустити, що вага строкових коштів повинна становити близько 60%, можна зазначити, що структура депозитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» дуже близька до оптимального значення.

Протягом 2021-2023 років та згідно з прогнозом на найближчий період, частка коштів до запитання становить приблизно 40-44%, що означає, що понад половину обсягів депозитних коштів складають строкові вклади у межах 56-60%. Ці дані свідчать про позитивну депозитну стратегію банку в цілому.

3.3. Зарубіжний досвід формування ресурсної бази банків і можливості використання його в Україні

Диверсифіковані джерела фінансування відіграють вирішальну роль у формуванні ресурсної бази банків як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. Можливість доступу до різноманітних потоків фінансування не тільки підвищує стабільність ресурсної бази банку, але й забезпечує більшу гнучкість в управлінні ліквідністю та ризиком.

Зарубіжний досвід показав, що банки з диверсифікованими джерелами фінансування краще готові протистояти економічним коливанням і зовнішнім потрясінням, забезпечуючи довгострокову стійкість і зростання банківського сектора. Вивчаючи міжнародний досвід диверсифікації джерел фінансування, українські банки можуть зміцнити свою ресурсну базу та підвищити загальну фінансову стійкість [1].

Корисним може бути досвід Польщі у встановленні інституту банківського омбудсмена, оскільки проблеми між банками та клієнтами часто виникають. Важливо шукати шляхи їх вирішення з мінімальними затратами часу та максимально вигідним результатом для обох сторін. Наприклад, права клієнтів часто порушуються через надання неправильної інформації про банківські послуги у ЗМІ. Основні функції українського інституту банківського арбітра мають включати:

- а) захист прав споживачів фінансових послуг;
- б) моніторинг рекламних комунікацій, включаючи аналіз рекламних повідомлень у газетах та на телеканалах.

Протягом останнього десятиліття обов'язкові системи страхування вкладів були введені в більшості постсоціалістичних країн, включаючи країни Балтії, а також в Азербайджані, Вірменії, Казахстані, Киргизстані, Молдові, Таджикистані, Узбекистані та Україні.

Ці системи функціонують у всіх країнах, що вступили до Європейського союзу, а також в Азії.

Ефективність цих схем вивчалася на основі досвіду розвинених країн світу, в тому числі США, де діють дві спеціалізовані організації – Федеральна корпорація страхування депозитів (ФКСД) та Федеральна корпорація страхування заощаджень і кредитів (ФКСК). У ФКСД можна застрахувати всі банківські вклади, включаючи їхні зобов'язання перед клієнтами.

Страховуються вклади як приватних, так і юридичних осіб, як державних, так і недержавних організацій. Обов'язково страхуються вклади в «національних банках», що мають генеральну ліцензію на території США (при цьому обов'язковою умовою є членство у Федеральній резервній системі). Це також стосується «банків штатів», які мають ліцензії, видані урядами окремих штатів та є добровільними членами Федеральної резервної системи.

Банк, який застрахував свої депозити у ФКСД, може припинити співпрацю з ним у будь-який момент. Корпорація також може виключити зі своєї системи страхового захисту банки, які здійснюють незаконні або вкрай ризиковані операції. Незалежно від причин відмови банку від такого захисту, страховий захист надається ще протягом двох років після закінчення терміну дії договору. Протягом цього періоду банк повинен сплачувати щорічний страховий внесок у розмірі певної суми, розрахованої за поточною ставкою страхового внеску. Максимальна сума страхового покриття на одного власника рахунку становить 100000 доларів США. Суттєвих обмежень на кількість рахунків на одного вкладника немає. Подібні моделі були прийняті в Канаді, Великобританії, Японії та інших країнах. Цей підхід також широко використовується в країнах, що розвиваються, та країнах, які вперше запроваджують страхування банківських вкладів.

Фонди депозитів Великобританських банків був утворений згідно з Банківським актом 1979 року, який також регулює його діяльність. Всі внески у банках є обов'язково страхованими, за винятком певних філіалів іноземних банків, які мають свої стерлінгові рахунки у Великій Британії захищені системами у своїх країнах. Тільки внески у фунтах стерлінгів на рахунках у Великій Британії підлягають страхуванню. Заощадження вкладників

захищаються лише прямим страховим відшкодуванням, з максимальним обсягом страхового відшкодування для одного вкладника, обмеженим до 75% перших десяти тисяч фунтів стерлінгів його депозиту [3].

Німеччина має розвинуту мережу страхування внесків банків, включаючи фонд страхування депозитів приватних банків, фонд страхування депозитів ощадних кас і страховий фонд кооперативних банків. Центральний банк не має прямого впливу на цю систему страхування. Приватні банки з генеральною ліцензією від федерального відомства з нагляду за кредитною справою та члени союзу аудиторів німецьких банків можуть приєднатися до фонду. Практично всі види внесків підлягають страхуванню, за винятком певних міжбанківських боргових зобов'язань. Однак зобов'язання банку щодо його керівників і засновників, а також вимоги до банку членів спостережної ради та їхніх родичів, не застраховуються.

Керівництво банківської асоціації має право налаштовувати процедури стягнення внесків у відповідності до потреб фонду. Якщо фонд має достатню суму коштів, збір внесків може бути зупинений, а у випадку нестачі коштів внески можуть бути подвоєні. Порушення Статуту може призвести до виключення банку зі складу учасників фонду. Така система захищає вкладників у країнах Європи, таких як Франція, Швейцарія та Нідерланди, і сприяє розвитку конкуренції, як вважають її прихильники.

Французька асоціація банків управляє фондом депозитного страхування, що охоплює всі банки на території країни, у тому числі філії іноземних установ. Депозити у закордонних відділеннях французьких банків та міжбанківські внески, а також внески в іноземній валюті не підлягають страховому захисту. Компенсація для кожного вкладника обмежується сумою не більше ніж 200 тис. франків.

Японія має корпорацію зі страхування депозитів, яка почала свою діяльність у 1971 році. Ця корпорація має капітал, який складається з однакових внесків уряду, Банку Японії і приватних банків. Відшкодування за страхування виплачується зі спеціального фонду, до якого формується щорічно з внесків у

розмірі 0,008% від застрахованих депозитів банку. Компенсація для вкладників передбачена тільки у тому випадку, якщо їхні депозити розраховані у національній валюті, з максимальною сумою компенсації 10 мільйонів єн.

Стратегії залучення депозитів та інвестицій є ключовими складовими формування ресурсної бази банків із залученням іноземного досвіду ефективної мобілізації ресурсів. Іноземні банки часто зосереджуються на залученні широкого спектру депозитів, щоб створити стабільну та надійну базу фінансування, використовуючи конкурентоспроможні процентні ставки, інноваційні продукти та персоналізовані послуги, щоб зацікавити вкладників.

Крім того, іноземні банки активно шукають інвестиційні можливості для диверсифікації своїх портфелів активів та оптимізації доходів, узгоджуючи свої стратегії мобілізації ресурсів із довгостроковою фінансовою стабільністю. Приймаючи схожі стратегії та адаптувавши їх до місцевого ринкового контексту, українські банки можуть збільшити свою ресурсну базу та підтримати економічний розвиток.

Регуляторна база для управління банківськими ресурсами є ще одним важливим аспектом, на який вплинув іноземний досвід, що підкреслює важливість ефективного управління та практик управління ризиками.

Провідні країни запровадили надійну нормативно-правову базу, яка регулює формування, розподіл і використання банківських ресурсів, забезпечуючи дотримання пруденційних норм і захищаючи фінансову стабільність.

Вивчаючи та потенційно переймаючи найкращі практики регуляторного нагляду з-за кордону, українські органи влади можуть посилити нагляд за управлінням банківськими ресурсами, сприяти прозорості та підзвітності та пом'якшувати системні ризики в банківському секторі. Таке узгодження з міжнародними стандартами може сприяти підвищенню ефективності та стійкості загальної ресурсної бази українських банків.

Джерела формування ресурсної бази:

1. *Активна реклама та маркетинг банківських послуг:* зарубіжні банки активно рекламують свої депозитні продукти, пропонують конкурентні процентні ставки, різні бонусні програми та додаткові послуги.

2. *Розвинена система дистанційного банкінгу:* інтернет-банкінг, мобільний банкінг та інші канали дистанційного обслуговування дозволяють клієнтам зручно та швидко здійснювати банківські операції, що стимулює залучення коштів.

3. *Високий рівень довіри до банківської системи:* у розвинених країнах діє система державного гарантування вкладів, що мінімізує ризики вкладників і сприяє зростанню довіри до банків.

4. *Широкий спектр банківських послуг:* зарубіжні банки пропонують широкий спектр послуг, як для фізичних, так і для юридичних осіб, що робить їх більш привабливими для клієнтів.

5. *Ефективна державна політика:* уряди розвинених країн проводять політику, спрямовану на стимулювання розвитку банківського сектора, що сприяє зростанню ресурсної бази банків.

Формування ресурсної бази банків є однією з ключових складових їхньої стабільної роботи та розвитку. Зарубіжний досвід у цьому питанні може бути надзвичайно корисним для українських банків, особливо в умовах постійних економічних змін і необхідності підвищення конкурентоспроможності. Вивчення методів та стратегій, які використовуються банківськими установами в інших країнах, дозволяє виявити найефективніші підходи та адаптувати їх до українських реалій.

Ключові аспекти зарубіжного досвіду:

1. Диверсифікація джерел фінансування:

– Багато банків у розвинених країнах активно використовують різноманітні джерела фінансування, такі як випуск облігацій, залучення коштів з міжнародних фінансових ринків та інвестиційних фондів.

– Важливим аспектом є залучення коштів через депозитні програми, які орієнтовані на різні категорії клієнтів та пропонують вигідні умови.

2. Інноваційні фінансові продукти:

- Банки впроваджують нові фінансові продукти, які допомагають залучати нових клієнтів та утримувати існуючих.
- Використання технологій фінансових технологій (FinTech) для створення мобільних додатків та онлайн-банкінгу значно підвищує рівень обслуговування клієнтів і залучає додаткові ресурси [2].

3. Система управління ризиками:

- Зарубіжні банки приділяють велику увагу управлінню ризиками, що дозволяє мінімізувати можливі втрати та підвищити стійкість фінансової системи.
- Впровадження сучасних моделей аналізу ризиків та систем раннього попередження про можливі проблеми допомагає зберігати стабільність банківської системи.

4. Стратегічні партнерства та альянси:

- Встановлення партнерських відносин з міжнародними фінансовими організаціями та іншими банками сприяє обміну досвідом і ресурсами.
- Участь у глобальних фінансових мережах дозволяє отримати доступ до додаткових джерел фінансування та новітніх технологій [4].

Для українських банків адаптація зарубіжного досвіду може стати важливим кроком на шляху до підвищення ефективності та конкурентоспроможності. Деякі можливі напрямки включають:

1. Залучення іноземних інвестицій:

- Активне залучення іноземних інвесторів та створення сприятливих умов для їхнього вкладання в українську банківську систему.
- Використання міжнародних кредитних ліній та співпраця з міжнародними фінансовими організаціями.

2. Розвиток інноваційних послуг:

- Впровадження новітніх технологій та створення конкурентоспроможних фінансових продуктів.
- Розширення спектру послуг онлайн-банкінгу та мобільного банкінгу.

3. Управління ризиками:

- Впровадження сучасних методик управління ризиками та підвищення фінансової грамотності працівників банків.
- Розробка систем раннього попередження та моніторингу фінансових ризиків.

4. Стратегічні альянси:

- Укладання партнерських угод з міжнародними банками та фінансовими інституціями.
- Обмін досвідом та технологіями з провідними банками світу.

Запозичення та адаптація кращих практик зарубіжного досвіду може стати потужним інструментом для розвитку української банківської системи. Важливо враховувати специфіку українського ринку та впроваджувати ті стратегії, які найбільше відповідають його потребам та можливостям [6].

Отже, запозичення та адаптація зарубіжного досвіду формування ресурсної бази банків відкривають значні перспективи для розвитку української банківської системи. Використання найкращих світових практик дозволить українським банкам диверсифікувати джерела фінансування, впроваджувати інноваційні фінансові продукти, ефективніше управляти ризиками та створювати стратегічні партнерства. Важливо при цьому враховувати специфіку українського ринку та адаптувати зарубіжні підходи до місцевих умов. Це сприятиме підвищенню стійкості та конкурентоспроможності українських банків, що в свою чергу позитивно вплине на економіку країни в цілому.

ВИСНОВКИ

Отже, проаналізувавши формування ресурсної бази банків України та їх шляхи покращення, можна зробити наступні висновки:

1. «Управлінські ресурси банку» та «фінансові ресурси банку» - це різні поняття; фінансові ресурси є лише одним з елементів управлінських ресурсів банку. Окрім фінансових ресурсів, банківські ресурси включають матеріальні, нематеріальні, трудові, кредитні та інвестиційні ресурси, які взаємодіють між собою. Існують різні методи аналізу фінансових ресурсів банку, але відсутність єдиного інтегрованого підходу до оцінки їх стану та управління є значним недоліком. Впровадження такого інтегрованого показника є важливим завданням для подальших досліджень з даної проблематики.

2. Оцінка складових фінансових ресурсів банку є важливим процесом, який включає різні методи для забезпечення стабільності та міцності банківської установи. Аналізуючи показники ліквідності, оцінюючи достатність капіталу та перевіряючи якість активів, банки можуть отримати всебічне розуміння свого фінансового стану та приймати обґрунтовані рішення щодо зменшення ризиків і покращення фінансового стану. Важливо, щоб банки регулярно проводили ці оцінки, щоб підтримувати міцну фінансову основу та підтримувати довіру між зацікавленими сторонами. Зрештою, ретельна оцінка фінансових ресурсів є основою стійкої банківської системи.

3. Регулювання ресурсної бази банків в Україні є важливим фактором забезпечення стабільності та розвитку банківської системи. Національний банк України постійно працює над вдосконаленням системи регулювання, щоб вона відповідала сучасним викликам та потребам української економіки. Організаційно-методичні засади регулювання ресурсної бази комерційних банків в Україні ґрунтуються на нормативно-правових актах НБУ, які встановлюють нормативи, методи пруденційного нагляду та інформаційні вимоги. Для досягнення цих цілей Національний банк України використовує такі методи: нормативне регулювання: встановлення мінімальних значень нормативів достатності капіталу, ліквідності та інших нормативів; пруденційне

наглядове регулювання: оцінка ризиків, пов'язаних з діяльністю банків, та вжиття заходів щодо їх мінімізації; інформаційне регулювання: розкриття інформації про ресурсну базу банків.

4. АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним банком із сильним акцентом на роздрібному банківському обслуговуванні та вибіркоким акцентом на корпоративному бізнесі. Заснований 19 березня 1992 року, ПриватБанк продовжує розвивати свої послуги як якісно, так і кількісно, в результаті чого кількість активних карток збільшилася на 4% з 19,6 млн (у 2022 році) до 20,4 млн карток у 2023 році. Кількість транзакцій у терміналах самообслуговування (ТСО) зросла на 22 мільйони, при цьому кількість транзакцій на один термінал ТСО збільшилася на 1803 порівняно з 2022 роком; у 2023 році було здійснено 433 мільйони транзакцій через банкомати (59000 на один банкомат); клієнтська база Приват24 збільшилася на +1,3 млн (+18%). Банк демонструє стабільні темпи зростання бізнес-активності та фінансових показників.

5. Ефективне управління процесами в банку та в обслуговуванні клієнтів дозволили досягти найбільшого приросту прибутку серед інших українських банків у 2023 році та зайняти високу позицію в загальних показниках банківської системи. Позитивні тенденції простежуються у збільшенні коефіцієнта ефективності капіталу на 0,06% у 2022 році та на 0,15% у 2023 році. Коефіцієнт левериджу також має стабільну тенденцію до зростання, що свідчить про низьку залежність від зовнішніх джерел фінансування. Отримані дані свідчать, що за аналізований період цей показник є вищим за 0,1. У 2021 році 45% всіх оборотних активів АТ КБ «ПриватБанк» фінансувалися за рахунок власних коштів, у 2022 році - 72%, а у 2023 році - 38%.

6. Структура депозитних коштів за досліджуваний період виявилась різноманітною. Серед вкладів АТ КБ «ПриватБанк» найбільшу частку склали вклади до запитання (40-42%) та вклади на термін 3-12 місяців (33-39%). Частка депозитів строком від 1 до 5 років постійно знижувалась: від 6,7% у 2021 році до 1,6% у 2023 році. Банк надає широкий спектр вкладів для різних типів клієнтів – юридичних та фізичних осіб, включаючи накопичувальні, ощадні та

універсальні вклади. Протягом 2021-2023 років основними вкладниками АТ КБ «ПриватБанк» були фізичні особи, які вкладали кошти на строкові та поточні рахунки. Це вказує на важливість ринку депозитних послуг у забезпеченні ефективності банківської діяльності.

7. На основі розрахунків можна зазначити, що у найближчому прогнозованому періоді структура ресурсної бази, подібно до попередніх років, буде характеризуватися великою часткою вкладів до запитання та строком до 1 місяця, яка складе 41,85%, а також вкладів строком 3-12 місяців з часткою 36,82%. Мінімальну частку у структурі, прогнозується, займатимуть вклади строком понад 5 років – менше 1%.

8. Протягом 2021-2023 років та згідно з прогнозом на найближчий період, частка коштів до запитання становить приблизно 40-44%, що означає, що понад половину обсягів депозитних коштів складають строкові вклади у межах 56-60%. Ці дані свідчать про позитивну депозитну стратегію банку в цілому.

9. Запозичення та адаптація зарубіжного досвіду формування ресурсної бази банків відкривають значні перспективи для розвитку української банківської системи. Використання найкращих світових практик дозволить українським банкам диверсифікувати джерела фінансування, впроваджувати інноваційні фінансові продукти, ефективніше управляти ризиками та створювати стратегічні партнерства. Важливо при цьому враховувати специфіку українського ринку та адаптувати зарубіжні підходи до місцевих умов. Це сприятиме підвищенню стійкості та конкурентоспроможності українських банків, що в свою чергу позитивно вплине на економіку країни в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Antoun, R., Coskun, A., & Georgiezski, B. (2018). Determinants of financial performance of banks in Central and Eastern Europe. *Business and Economic Horizons (BEH)*, 14(1232-2019-853), 513-529.
2. Horvátová, E. (2010). Method of banks valuation. *Economic analysis*, 43(1-2).
3. Hrdý, M. (2018). Valuation standards for commercial banks in the financial theory and their analysis. *Prague Economic Papers*, 27(5).
4. Risk management in banking / Joël Bessis, Wiley. Third edition, 2010. 821 p.
5. The Bank Analyst's Handbook Money, risk and conjuring tricks / Stephen M Frost,- 2004. 575 p.
6. The Bank Credit Analysis Handbook / Jonathan Golin Philippe Delhaise, Wiley. Second Edition. 2013. 924 p.
7. The Economics of Money, Banking and Financial Markets, Author: Frederic Mishkin, Publisher: Pearson Education Inc, ISBN-10: 0-321-63976-6.
8. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. №9. С. 92-100.
9. Азаренкова Г.М. Фінансові ресурси та фінансові потоки (теоретичний аналіз): Монографія. Харків: ПП Яковлева, 2003. 103 с.
10. Акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк» річний звіт 31 грудня 2023 року. URL: https://static.privatbank.ua/files/doc2_09092024.pdf
11. Алексеєнко М.Д. Капітал банку питання теорії і практики: Монографія. Київ: КНЕУ, 2002. 276 с.
12. Аналітична система YouControl URL: <https://youcontrol.com.ua/>
13. Андрієнко В. Методи оцінки платоспроможності підприємств. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
14. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 328 с.

15. Бланк І.А. Основи фінансового менеджменту. Київ: Ніка-Центр: Ельга, 1999. Т. 2. 591 с.
16. Бланк І. А. Управління фінансовими ризиками: навч. курс. Київ: Ніка-Центр, 2006. 444 с.
17. Бовкун А. Страхування фінризиків втрачає свою «схематичність». *Контракти*. № 32 від 11-08-2003.
18. Бойко А.С. Особливості надання депозитних послуг у комерційних банках України. *Актуальні проблеми економіки, фінансів, обліку та права: теорія та практика*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Рівне, 20 грудня 2024 р.). Рівне: ЦФЕНД, 2024. 63 с. URL: <https://www.economics.in.ua/2024/12/20-2024.html>
19. Бойко А.С. Формування ресурсної бази банків України: сучасний стан і шляхи покращення / А.С. Бойко, І.І. Румик. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: матеріали VI Міжнародної конференції (5-6 грудня 2024 р., м. Київ). Київ: Університет «КРОК», 2024. URL: <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2024/paper/view/2508>
20. Васильчак С.В. Економічна безпека підприємства та її складова в сучасних умовах. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів, 2010. Випуск 20.15. С. 98-105.
21. Васюренко Л.Ф. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз: монографія. Харків: ПП Яковлева, 2003. 88 с.
22. Вербицька Г.Л. Методичні основи оцінки економічного ризику в діяльності підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08. 06. 01 «Економіка, організація і управління підприємствами». Київ: Національний транспортний університет, 2005. 19 с.
23. Вітлінський В.В. Аналіз, оцінка і моделювання економічного ризику. Київ: Деміур, 1996. 212 с.
24. Вітлінський В.В. Концептуальні засади ризикології у фінансовій діяльності. *Фінанси України*. Київ: Преса України, 2003. Київ. № 3. С. 3-7.

25. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: навч. методичн. посібник для самостійного вивчення дисципліни. Київ: КНЕУ, 2000. 292 с.
26. Внукова Н.М., Успенко В.І. Страхування: теорія та практика: навчально-методичний посібник. Харків: Бурун Книга, 2004. 376 с.
27. Вожжов А.П., Клименко А.І. Капітал комерційних банків як складова ресурсів банківської системи. *Банківська справа*. 2003. № 4. С. 83-95.
28. Волохата К.О. Сутність і значення ресурсної бази банків. *Вісник Університету банківської справи НБУ*. 2011. №1. С. 147-154.
29. Гізатулліна О.М. Фінансова стійкість підприємства: економічна сутність та методика оцінки. *Прометей*. 2010. № 2. С. 239-244.
30. Гончаров С.М., Кушнір М.Б. Глумачний словник економіста. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 270 с.
31. Грабовецький Б.Є. Планування та економічне прогнозування: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2013. 66 с.
32. Дем'яненко М.Я. Фінансовий словник-довідник. Київ: ІАЕ УААН, 2003. 507 с.
33. Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я. та ін. Фінансовий словник-довідник. Київ: ІАЕ УААН, 2005. 507 с.
34. Деркач О.В. Проблеми аналізу фінансового стану підприємства. *Ефективна економіка*. URL: [http:// www.economy.nauka.com.ua/?op=1;_z=1982](http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1;_z=1982)
35. Диба М.І. Суть та види фінансових ризиків у системі ризик-менеджменту підприємства. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Серія. «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». 2008. № 635. С. 22-28.
36. Довгань Ж.М. Оптимізація ресурсної бази комерційного банку. *Фінанси України*. 2001. № 6. С. 128-135.
37. Домбровська Л.В. Сучасні тенденції в управлінні ресурсами комерційних банків України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №21. С. 39-44.

38. Донець Л.І Економічні ризики та методи їх вимірювання: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
39. Завадський Й.С., Осовська Т.В., Юшкевич О.О. Економічний словник. Київ: Кондор, 2016. 358 с.
40. Загородній А.Г. Фінансовий. 3-тє вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2000. 587 с.
41. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. 3-тє вид. випр. та допов. Київ: Знання, 2004. 294 с.
42. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. 714 с.
43. Залунін В.Ф. Організація управління економічним ризиком підприємств невиробничої сфери в умовах ринку. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 2. С. 262-267.
44. Землячов С.В. Сутність, джерела формування та значення ресурсної бази комерційних банків. URL: <http://fbi.cfuv.ru/wpcontent/uploads/2017/09/012zemlyach.pdf>
45. Ігнатишин М.В. Ресурсна база комерційних банків та її роль у механізмі розвитку банківського бізнесу. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Сер. : Економіка. 2017. Вип. 1. С. 205-209.
46. Кіпрський суд запрошує Коломойського до розгляду позову ПриватБанку. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/780917.html>
47. Консолідований звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2023 року. URL: https://static.privatbank.ua/files/doc1_09092024.pdf
48. Коробов М.Я. Аналіз фінансового стану підприємства. *Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств*. Київ. 2017. 255 с.
49. Кочетигова Т.В., Пяничук Д.О. Економічна сутність та необхідність формування фінансових ресурсів комерційного банку. *Гроші, фінанси і кредит*. 2017. Випуск 16. С. 726– 729.

50. Кочетков В.М., Омельченко О.В. Основи діяльності комерційного банку: Навч. посібник. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. 96 с.
51. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 392 с.
52. Кутідзе Л.С., Гранько О.А. Структура залучення фінансових ресурсів комерційним банком: деформація під впливом світової фінансової кризи. *Економічний простір*. 2009. № 23/2. С. 131-139.
53. Лаврушин О.І. Формування фінансових ресурсів комерційних банків. *Фінанси України*. 2011. №7. С. 110-115.
54. Левкович О.В., Калашнікова Ю.М. Управління фінансовими ресурсами банку. *Ефективна економіка*. 2022. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_11_38
55. Онишко С.В. Трансформація депозитної політики банків під впливом наслідків фінансової кризи. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2011. № 1. С. 377-384.
56. Офіційний веб-сайт Приватбанку. Про Банк. URL: <https://privatbank.ua/ru/about>
57. Офіційний веб-сайт Приватбанку. Умови та правила надання банківських послуг. URL: <https://privatbank.ua/terms>
58. Патрікац Л., Крохмалюк Д. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України. *Вісник НБУ*. 2004. № 1. С. 38-43.
59. Пластун О.Л. Визначення сутності поняття «банкрутство» в сучасній науковій літературі. *Вісник ЖДТУ*. 2009. № 2. С. 256-261.
60. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2000. 406 с.
61. Подольчак Н.Ю. Управління фінансовими ризиками на підприємствах. *Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки*. Серія: економічні науки. 2001. № 3. С. 275-279.
62. Прагова Р.І. Аналіз фінансового стану підприємств. *Галицькі контракти*. 2017, № 3. 50 с.

63. Ричаківська В. Проблеми розкриття інформації у фінансовій звітності банків. *Вісник НБУ*. 2004. № 7. С. 4-5.
64. Румик І., Плетенецька С., Царенок О. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємств в умовах воєнного стану. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. № 4(72). С. 9-19. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2023-72-9-19> с.11
65. Румик І., Бойко А., Шилько І. Особливості формування ресурсного потенціалу і забезпечення ліквідності банківських установ в умовах невизначеності. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. №4(76). С. 11-21. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-76-11-21>
66. Румик І.І. Розвиток фінансового сектору: стан, фінансова інклюзія, візія та стратегія дій. *Соціально-економічні та правові аспекти розвитку суспільства: колективна монографія / за ред. С.М. Лаптева, І.П. Мігус*. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2020. С. 147-160. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/laptev_0005.pdf
67. Лаптева Т.С., Румик І.І. Фінансова санація як засіб відновлення платоспроможності комерційних банків. *Актуальні питання сучасної науки та практики: матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 15 листопада 2018 р.)* Київ: Університет «КРОК», 2018. С. 207-209. URL: http://library.krok.edu.ua/media/library/category/materiali-konferentsij/2018-11-15_materiali-%D1%81onference-krok.pdf
68. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. навч. посібник 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2005. 662 с.
69. Савлук М. І. Гроші та кредит: підручник. Київ: КНЕУ, 2006. 744 с.
70. Скрипін В. «Приват24» у числах і не тільки: трохи цікавої статистики від «Приватбанку». URL: <https://itc.ua/news/privat24-v-chislah-i-netolko-nemnogo-zanyatnoy-statistiki-ot-privatbanka-blizhayshieplanyi-i-novyie-razrabotki/>

71. Соколов О. Практика страхування депозитів у розвинутих країнах світу. *Україна фінансова*. URL: http://www.uфин.com.ua/analit_mat/strah_rynok/059.htm
72. Статут АТ КБ «ПриватБанк». URL: https://static.privatbank.ua/files/statut_privatbank.pdf
73. Таран О.В. Сучасні питання проблематики ризиків фінансової сфери діяльності підприємств: теоретичні узагальнення та прикладний аналіз. Харків: Константа. 2004. 108 с.
74. Тарасенко І.О. Фінанси підприємств: підручник. КНУТД, 2015. 360 с.
75. Телишевська Л.І. Фінансове планування як передумова фінансової стабільності підприємства. *Механізм регулювання економіки*. 2013. №2. С. 71-79.
76. Терещенко О. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. *Економіка України*. 2014. №3. С. 22-26.
77. Швець Н.Р. Аналіз та оцінка ресурсів банку: монографія. Чернівецький нац. ун-т. Чернівці: Рута. 2006. 168 с.
78. Шульга М.П., Мельникова І.М. Банківське депозитне обслуговування фізичних осіб: навч. посіб. Київ: КДТЕУ, 1999. 143 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

БАЛАНС АТ КБ «ПриватБанк»

Найменування активу	Код рядка	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
БАЛАНС АКТИВІВ	280	226 409,00	237739,00	252 394,00	275 224,00
I. Необоротні активи	80	95 858,00	97489,00	105 185,00	103 958,00
<i>Нематеріальні активи:</i>					
залишкова вартість	010	3 540,00	5 013,00	4 231,00	3 319,00
первісна вартість	011	6 269,00	8 168,00	8 248,00	3 319,00
знос	012	2 729,00	3 155,00	4 017,00	2 540,00
<i>Незавершене будівництво</i>	020	7 793,00	7 072,00	24 505,00	2 464,00
<i>Основні засоби:</i>					
залишкова вартість	030	84 502,00	84 081,00	12 231,00	96 199,00
первісна вартість	031	125 771,00	136 898,00	141 732,00	176 050,00
знос	032	41 269,00	52 817,00	66 401,00	79 851,00
<i>Довгострокові фінансові інвестиції:</i>	<i>агрегована сума</i>	0,00	0,00	0,00	0,00
які обліковуються за методом участі у капіталі інших підприємств	040	0,00	0,00	0,00	0,00
інші фінансові інвестиції	045	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Довгострокова дебіторська заборгованість</i>	050	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Відстрочені податкові активи</i>	060	23,00	1 153,00	1 058,00	1 976,00
<i>Інші необоротні активи</i>	070	0,00	0,00	0,00	0,00
II. Оборотні активи	260	130 325,40	140155,00	147209,00	171 110,00
<i>Запаси</i>	<i>агрегована сума</i>	67 347,00	73131,00	71873,00	64 728,00
виробничі запаси	100	42 347,00	43 428,00	42 534,00	37 145,00
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	0,00	0,00	0,00	0,00
незавершене виробництво	120	0,00	0,00	0,00	0,00
готова продукція	130	17 865,00	18 982,00	18 863,00	13 507,00
товари	140	7 135,00	10 721,00	10 476,00	14 076,00
<i>Векселі одержані</i>	150	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Дебіторська заборгованість за товари</i>					

<i>роботи послуги</i>					
чиста реалізаційна вартість	160	47 765,00	44 492,00	49 063,00	73 421,00
первісна вартість	161	47 765,00	44 492,00	49 063,00	73 421,00
резерв сумнівних боргів	162	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками</i>	агрегована сума	8 388,00	5 965,00	8 356,00	6 761,00
з бюджетом	170	4 836,00	4 320,00	5 522,00	5 685,00
за виданими авансами	180	3 552,00	1 645,00	2 792,00	996,00
з нарахованих доходів	190	0,00	0,00	42,00	80,00
із внутрішніх розрахунків	200	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Інша поточна дебіторська заборгованість</i>	210	260,00	1 343,00	5 307,00	1 457,00
<i>Поточні фінансові інвестиції</i>	220	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Грошові кошти та їх еквіваленти:</i>	агрегована сума	6 286,00	14 691,00	11 319,00	23 872,00
в національній валюті	230	6 286,00	14 691,00	11 319,00	23 872,00
в іноземній валюті	240	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Інші оборотні активи</i>	250	279,40	350,50	497,00	176,00
ІІІ. Витрати майбутніх періодів	270	505,00	533,00	724,00	695,00

Найменування пасиву	код рядка	2020р	2021р	2022р	2023р
<u>БАЛАНС ПАСИВІВ</u>	640	226 409,00	237 739,00	252 394,00	275 224,00
I. Власний капітал	380	163 758,00	188 038,00	206 272,00	223 501,00
<i>Статутний капітал</i>	300	1 008,00	1 008,00	1 008,00	1 008,00
<i>Пайовий капітал</i>	310	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Додатково вкладений капітал</i>	320	1 961,00	1 961,00	1 961,00	1 961,00
<i>Інший додатковий капітал</i>	330	41 535,00	41 535,00	41 535,00	41 535,00
<i>Резервний капітал</i>	340	451,00	451,00	451,00	451,00
<i>Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)</i>	350	118 803,00	143 083,00	16 317,00	178 546,00
<i>Неоплачений капітал</i>	360	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Вилучений капітал</i>	370	0,00	0,00	0,00	0,00
ІІ. Забезпечення наступних виплат та платежів	430	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Забезпечення виплат персоналу</i>	400	0,00	0,00	0,00	0,00

<i>Інші забезпечення</i>	410	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Цільове фінансування</i>	420	0,00	0,00	0,00	0,00
III. Довгострокові зобов'язання	480	135,00	0,00	26,00	0,00
<i>Довгострокові кредити банків</i>	440	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Інші довгострокові фінансові зобов'язання</i>	450	0,00	0,00	26,00	0,00
<i>Відстрочені податкові зобов'язання</i>	460	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Інші довгострокові зобов'язання</i>	470	135,00	0,00	0,00	0,00
IV. Поточні зобов'язання	620	62 516,00	49 701,00	46 096,00	51 723,00
<i>Короткострокові кредити банків</i>	500	12 000,00	0,00	0,00	0,00
<i>Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями</i>	510	19 294,00	149,00	0,00	35,00
<i>Векселі видані</i>	520	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги</i>	530	19 077,00	23 408,00	32 552,00	26 652,00
<i>Кредиторська заборгованість за розрахунками:</i>	<i>агрегована сума</i>	<i>6 689,00</i>	<i>5 154,10</i>	<i>2 203,00</i>	<i>4 613,00</i>
<i>з одержаних авансів з бюджетом</i>	540	3 034,00	2 052,10	1 794,00	1 949,00
<i>з позабюджетних платежів зі страхування</i>	550	2 954,00	2 030,00	32,00	1 139,00
<i>з оплати праці з учасниками із внутрішніх розрахунків</i>	560	0,00	0,00	0,00	0,00
	570	6,00	57,00	54,00	32,00
	580	648,00	968,00	323,00	1 493,00
	590	47,00	47,00	0,00	0,00
	600	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Інші поточні зобов'язання</i>	610	5 350,00	13 073,00	11 331,00	20 153,00
V. Доходи майбутніх періодів	630	0,00	0,00	0,00	0,00

Звіт про фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк»

Найменування показника	код рядка	2020р	2021р	2022р	2023р
I. Фінансові результати					
<i>Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)</i>	010	239829,60	264 033,60	297 688,80	336 704,40
<i>Податок на додану вартість</i>	015	39 971,60	44 005,60	49 614,80	56 117,40
<i>Акцизний збір</i>	020	0,00	0,00	0,00	0,00
	025	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Інші вирахування з доходу</i>	030	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)</i>	035	199858,00	220 028,00	248 074,00	280 587,00
<i>Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)</i>	045	98 669,00	99 355,00	105 273,00	109 986,00
<i>Валовий:</i>					
прибуток(+)/збиток(-)	050/055	101189,00	120 673,00	142 801,00	170 601,00
<i>Інші операційні доходи</i>	060	31 696,00	52 726,00	43 821,00	60 287,00
<i>Адміністративні витрати</i>	070	22 064,00	29 104,00	30 800,00	34 773,00
<i>Витрати на збут</i>	080	62 976,00	76 916,00	101 901,00	130 838,00
<i>Інші операційні витрати</i>	090	22 926,00	39 272,00	31 104,00	44 017,00
<i>Фінансові результати від операційної діяльності:</i>					
прибуток(+)/збиток(-)	100/105	24 919,00	28 137,00	22 817,00	21 260,00
<i>Дохід від участі у капіталі</i>	110	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Інші фінансові доходи</i>	120	323,00	0,00	0,00	0,00
<i>Інші доходи</i>	130	927,00	4 182,00	510,00	711,00
<i>Фінансові витрати</i>	140	2 213,00	0,00	101,00	1,00
<i>Втрати від участі у капіталі</i>	150	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Інші витрати</i>	160	3 672,00	2 414,00	131,00	280,00
<i>Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:</i>					
прибуток(+)/збиток(-)	170/175	20 284,00	29 905,00	23 095,00	21 690,00
<i>Податок на прибуток від звичайної діяльності</i>	180	3 651,00	1 323,70	2 204,00	4 861,00
<i>Дохід з податку на прибуток від звичайної діяльності</i>	185	0,00	0,00	0,00	0,00

<i>Фінансові результати від звичайної діяльності:</i>					
прибуток(+)/збиток (-)	190/195	16 633,00	29 638,00	23 095,00	16 829,00
<i>Надзвичайні</i>					
доходи	200	0,00	0,00	0,00	0,00
витрати	205	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Податок з надзвичайного прибутку</i>	210	0,00	0,00	0,00	0,00
Чистий					
прибуток/збиток (+/-)	220/225	16 633,00	24 280,00	18 234,00	17 229,00

Найменування показника	код рядка	2020р	2021р	2022р	2023р
II. Операційні витрати					
<i>Матеріальні затрати</i>	230	82 896,00	71 394,00	66 526,00	63 016,00
<i>Витрат на оплату праці</i>	240	33 561,00	40 081,00	45 238,00	50 390,00
<i>Відрахування на соціальні заходи</i>	250	6 167,00	7 904,00	8 191,00	9 137,00
<i>Амортизація</i>	260	11 429,00	13 674,00	15 058,00	15 102,00
<i>Інші операційні витрати</i>	270	56 587,00	68 708,00	92 545,00	124 257,00
<i>Разом</i>	280	190640,00	201 761,00	227 558,00	261 902,00

Найменування показника	код рядка	2020р	2021р	2022р	2023р
III. Розрахунок показників прибутковості акцій					
<i>Середньорічна кількість простих акцій</i>	300	336124,00	336 124,00	336 124,00	336 124,00
<i>Скоригована середньорічна кількість простих акцій</i>	310	336124,00	336 124,00	336 124,00	336 124,00
<i>Чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію</i>	320	49,48000	72,23000	54,24000	51,25000
<i>Скоригований чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію</i>	330	49,48000	72,23000	54,24000	51,25000
<i>Дивіденди на одну просту акцію</i>	340	0,00	0,00	0,00	0,00

Аналіз дебіторської заборгованості банку

Найменування активу	2020р	2021р	2022р	2023р
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.
<i>Довгострокова дебіторська заборгованість</i>	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Векселі одержані</i>	0	0	0	0
<i>Дебіторська заборгованість за товари роботи послуги</i>				
чиста реалізаційна вартість	47765	44492	49063	73421
первісна вартість	47765	44492	49063	73421
резерв сумнівних боргів	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками</i>	8388	5965	8356	6761
з бюджетом	4836	4320	5522,0	5685
за виданими авансами	3552,0	1645,0	2792,0	996,0
з нарахованих доходів	0,0	0,0	42,0	80,0
із внутрішніх розрахунків	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Інша поточна дебіторська заборгованість</i>	260,0	1343,0	5307,0	1457,0
Всього, з них:	56413,0	51800,0	62726,0	81639,0
<i>абсолютне зростання</i>	<i>x</i>	<i>-4613,0</i>	<i>10926,0</i>	<i>18913,0</i>
<i>відносне зростання</i>	<i>x</i>	<i>91,82%</i>	<i>121,09%</i>	<i>130,15%</i>
<i>темп приросту</i>	<i>x</i>	<i>0,92</i>	<i>1,21</i>	<i>1,30</i>

Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості банку

Найменування активу	2020р	2021р	2022р	2023р
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.
<i>Довгострокові кредити банків</i>	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Інші довгострокові фінансові зобов'язання</i>	0,0	0,0	26,0	0,0
<i>Відстрочені податкові зобов'язання</i>	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Інші довгострокові зобов'язання</i>	135,0	0,0	0,0	0,0
Довгострокові зобов'язання (всього)	135,0	0,0	26,0	0,0
<i>Короткострокові кредити банків</i>	12000,0	0,0	0,0	0,0
<i>Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями</i>	19294,0	149,0	0,0	35,0
<i>Векселі видані</i>	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги</i>	19077,0	23408,0	32552,0	26652,0
<i>Кредиторська заборгованість за розрахунками:</i>	6689,0	5154,1	2203,0	4613,0
<i>Інші поточні зобов'язання</i>	5350,0	13073,0	11331,0	20153,0
Поточні зобов'язання (всього)	62516,0	49701,0	46096,0	51723,0
ВСЬОГО:	62651,0	49701,0	46122,0	51723,0
<i>абсолютне зростання</i>	<i>x</i>	<i>-12950,0</i>	<i>-3579,0</i>	<i>5601,0</i>
<i>відносне зростання</i>	<i>x</i>	<i>79,33%</i>	<i>92,80%</i>	<i>112,14%</i>
<i>темп приросту</i>	<i>x</i>	<i>0,79</i>	<i>0,93</i>	<i>1,12</i>